

Stichting
Bedrijfstakpensioenfonds
Foodservice & Groothandel
in Levensmiddelen

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Foodservice &
Groothandel in Levensmiddelen
Akerstraat 92
6411 HD Heerlen
Telefoon : 088 - 1162 442
website : www.bpffoodservice.nl

Ingeschreven in het Handelsregister van de
Kamer van Koophandel onder nummer 41151419

Verslag over het boekjaar
1-1-2016 t/m 31-12-2016

Inhoud

	Pagina
Voorwoord voorzitters	5
Meerjarenoverzicht	7
Bestuursverslag	
Het pensioenfonds	9
Financiële positie	12
Pensioenregeling 2016	14
Communicatie	17
Beleggingen	18
Actuariële analyse resultaat	22
Uitvoeringskosten	22
Governance	26
Uitbestedingsbeleid	29
Risicomanagement en risicohouding	30
Risicohouding	35
Verslag Raad van Toezicht	37
Reactie bestuur op rapportage Raad van Toezicht 2016	39
Verslag verantwoordingsorgaan	41
Reactie bestuur op oordeel verantwoordingsorgaan over gevoerd beleid in 2016	43
Vooruitblik 2017	44
Jaarrekening	
Balans per 31 december	48
Staat van baten en lasten	50
Kasstroomoverzicht	52
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	53
Toelichting op de balans per 31 december	59
Gebeurtenissen na balansdatum	64
Toelichting op de staat van baten en lasten	66
Resultaatverdeling	70
Risicoparagraaf	71

Pagina**Overige gegevens**

Statutaire bepalingen resultaatbestemming	79
Verklaring Actuaris	80
Controleverklaring onafhankelijke accountant	82

Bijlagen

Verzekerdenbestand	89
Bestuur	90
Raad van toezicht	92
Verantwoordingsorgaan	93
Uitbestede werkzaamheden	93

Voorwoord voorzitters

Voor u ligt het verslag over het boekjaar 2016 (hierna: het verslagjaar) van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Foodservice & Groothandel in Levensmiddelen (Bpf Foodservice). Bpf Foodservice is opgericht op 25 november 1964 en heeft als statutaire vestigingsplaats Heerlen. Het is een verplicht gesteld bedrijfstak-pensioenfonds op grond van de Wet verplichte deelneming in een Bedrijfstakpensioenfonds 2000 en is aangesloten bij de Pensioenfederatie.

Naast de reguliere bestuursagenda en bestuursactiviteiten stond het verslagjaar 2016 voor een groot deel in het teken van een aantal strategische onderwerpen. Een belangrijk onderwerp voor het bestuur is de strategische heroriëntatie van het fonds gericht op een beheerste groei. Deze moet onder andere leiden tot een kostenverlaging in het belang van de deelnemers. In 2016 heeft het bestuur onder begeleiding van een adviesbureau gewerkt aan concretisering van de doelstellingen op de korte, middellange en lange termijn.

In lijn met deze strategische heroriëntatie is in het verslagjaar, namens sociale partners, een aanvraag ingediend voor wijziging en gedeeltelijke intrekking van de verplichtstelling. Hieraan voorafgaand is tussen betrokken partijen veel overleg gevoerd. Met name met de horecagroothandels. De cao-partijen zijn tot elkaar gekomen in een raam-cao, waarin twee cao's zijn opgenomen: die van Foodservice en die van Groothandel in Levensmiddelen (GIL). Dit resulteerde tevens in een wijziging van de verplichtstelling passend bij dit geheel.

Met de nieuwe verplichtstelling is ook de nieuwe naam geïntroduceerd: Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Foodservice & Groothandel in Levensmiddelen. Dit is het startpunt voor verdere toekomstplannen. Passend in de genoemde groeiambitie is in het verslagjaar reeds een grotere onderneming uit de Foodservicebranche bij het fonds aangesloten met gedeeltelijke overdracht van de aanspraken. Bpf Foodservice wil zich ook opstellen als een aantrekkelijker partnervoor die ondernemingen die niet op grond van de verplichtstelling aangesloten zijn bij het fonds. De sector Foodservice omvat meer dan de groothandels in levensmiddelen. De wijziging van onze naam vertegenwoordigt dan ook een ambitie naar de toekomst.

Een ander belangrijk onderwerp van gesprek in het bestuur was de professionalisering van het risicomanagementbeleid. Het beheren en uitkeren van pensioenen gaat met risico's gepaard die een behoorlijke impact kunnen hebben op de organisatie, op het vermogen en op de verplichtingen van het fonds. Bpf Foodservice wil deze risico's onder controle hebben. In het verslagjaar zijn onder begeleiding van een adviseur inventarisaties uitgevoerd van diverse soorten risicocategorieën. Het geheel wordt in 2017 afgerond en moet leiden tot een integrale en structurele risicomanagementaanpak in het fonds.

Ook heeft het bestuur in het verslagjaar veel aandacht besteed aan de evaluatie van de dienstverleners van het fonds. Het bestuur heeft een hernieuwd uitbestedingsbeleid vastgesteld dat adequaat en consequent wordt toegepast. Dit om de kwaliteit van de diverse diensten nog beter te kunnen bewaken en ook verdergaande kostenbeheersing te realiseren. Een belangrijke stap is hierbij met de pensioenuitvoerder gezet om deze kostenbeheersing te realiseren, met behoud van kwaliteit, binnen de nieuwe contractstermijn.

Het bestuur is blij om te kunnen melden dat de actuele dekkingsgraad in het verslagjaar licht is toegenomen. Het fonds lijkt hiermee langzaamaan uit herstel te komen. De beleidsdekkingsgraad loopt ultimo verslagjaar nog achter, gezien de 12-maands middeling die bij de berekening van dit percentage wordt toegepast. Positief is ook dat de resultaten van de haalbaarheidstoets in 2016 binnen de vooraf bepaalde grenzen zijn gebleven. Verder is het belegd vermogen in het verslagjaar toegenomen en was het resultaat op de beleggingen naar tevredenheid.

Tot slot: wat brengt 2017? Wij kijken met een optimistische blik naar de toekomst. Naast versterking van de financiële positie en de bestuurlijke organisatie werkt het fonds aan versterking van haar imago met als doel om de binding van bestaande werkgevers en deelnemers met het fonds zoveel mogelijk te verstevigen en de beoogde groei te realiseren. Een nieuwe stap in het digitaliseringsproces en een vereenvoudiging van onze pensioenregeling maken hiervan onderdeel uit.

Bij deze gelegenheid willen wij iedereen, die zich heeft ingezet voor het fonds, waaronder de leden van de Raad van Toezicht, de leden van het Verantwoordingsorgaan, de Sociale Partners die betrokken zijn bij Bpf Foodservice, en alle bij het fonds betrokken adviseurs en uitvoerders, bedanken voor hun inzet en samenwerking in het afgelopen jaar.

Namens het bestuur

Jelle Griffioen
Werkgeversvoorzitter Bpf Foodservice

Martijn Raaijmakers
Werknemersvoorzitter Bpf Foodservice

Meerjarenoverzicht

	2016	2015	2014	2013	2012
Z-score	+0,12	+0,33	+0,39	+0,30	+0,08
Performancetoets	+0,55	+1,23	+1,17	+2,25	+0,37
Aantallen					
Deelnemers	15.428	11.884	11.673	10.490	10.304
Gewezen deelnemers	35.558	33.970	32.629	31.490	31.115
Pensioengerechtigden	8.734	8.317	8.217	8.172	7.869
Totaal	59.720	54.171	52.519	50.152	49.288
Financiële gegevens (in duizenden euro)					
Voorziening pensioenverplichtingen eigen rekening	1.140.562	952.538	850.790	655.891	653.628
Pensioenvermogen ¹⁾	1.210.502	1.005.313	989.332	–	–
Langlopende schuld VPL-regeling	–	–	–	4.713	3.209
Dekkingsgraad	106,1%	105,5%	116,3%	110,2%	107,4%
Beleidsdekkingsgraad ²⁾	103,9%	109,3%	115,9%	–	–
Aangesloten ondernemingen	791	713	600	532	503
Pensioenuitvoeringskosten per deelnemer ³⁾	€ 194,27	€ 204,00	€ 163,35	€ 145,91	€ 130,25
Belegd vermogen	1.216.383	1.003.122	984.891	721.527	701.689
Beleggingsopbrengsten	126.802	-14.064	227.835	-3.507	81.306
Beleggingsrendement	12,80%	-1,50%	31,21%	-0,51%	n.v.t.
Benchmark	12,80%	-1,58%	31,11%	-0,69%	n.v.t.

1) Het pensioenvermogen betreft het stichtingskapitaal + reserves (exclusief de premietoeslagreserve) + technische voorzieningen (voor risico fonds en risico deelnemer).

2) Met het nFTK is de beleidsdekkingsgraad geïntroduceerd als zijnde de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad wordt in het nFTK gebruikt om de financiële positie van pensioenfondsen te toetsen. De vermelde beleidsdekkingsgraad in de kolom 2014 betreft die per 1-1-2015.

3) Om de kosten per deelnemer te berekenen is conform de aanbeveling van de Pensioenfederatie het aantal deelnemers gedefinieerd als de som van het aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden. Gewezen deelnemers tellen dus niet mee in deze berekening. Met ingang van 2015 wordt de btw heffing volledig toegepast.

Bestuursverslag

Het pensioenfonds

Statutaire doelstelling

Bpf Foodservice voert de pensioenregeling uit voor werkgevers, werknemers, gewezen werknemers en hun nabestaanden die is vastgelegd in het pensioenreglement en volgens de statuten. De pensioenaanspraken worden gefinancierd met bijdragen van werkgevers en werknemers. De pensioenregeling voorziet voor alle deelnemers in een ouderdomspensioen, een partnerpensioen en een wezenpensioen.

Het bestuur heeft de doelstellingen en beleidsuitgangspunten, zoals bedoeld in artikel 102a van de Pensioenwet vastgesteld en vastgelegd in de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN). Bij de toetsing van de opdrachtaanvaarding voor de uitvoering van de pensioenregeling zijn deze door het bestuur als uitgangspunt genomen.

Verplichtstelling, aansluitingsbeleid en aangesloten ondernemingen

Bpf Foodservice is een verplichtgesteld bedrijfstakpensioenfonds. Die status ligt vast in het besluit, nr. 67305, d.d 26 november 1964, afgegeven door de Minister van Sociale Zaken en is voor het laatst gewijzigd bij besluit van 17 december 2009 (Staatscourant nr. 20160).

De verplichtstelling geldt voor de werknemers van 21 tot 65 jaar in de branche groothandel in levensmiddelen, behoudens enkele uitzonderingen. De verplichte deelname geldt ook voor de werknemers in ondernemingen die zich als groothandel bezighouden met het kopen en verkopen van een assortiment levensmiddelen (ongeacht de verpakkingsvorm) bestaande uit ten minste acht van de in de verplichtstelling genoemde groepen; en/of het kopen en verkopen aan wederverkopers van bakkerijgrondstoffen, specerijen, vleeswaren, visconserven, zoetwaren en/of gedroogde zuidvruchten, tabak en/of tabaksproducten en levensmiddelen gericht op de binnen- en buitenhuishoudelijke markt.

Nadat was vastgesteld dat sociale partners in de bedrijfstak voor de Foodservice en de Groothandel in Levensmiddelen een belangrijke meerderheid van de in de bedrijfstak werkzame personen vertegenwoordigen, heeft Bpf Foodservice op 5 december 2016 namens sociale partners een aanvraag ingediend voor wijziging en gedeeltelijke intrekking van de verplichtstelling van Bpf Foodservice.

Doel van deze wijziging in de verplichtstelling is om meer duidelijkheid te bieden over welke bedrijven nu verplicht aangesloten moeten zijn bij Bpf Foodservice. Dat zijn groothandels voor de foodservice én groothandels in de levensmiddelen. De grootste verandering is de omschrijving van diversiteit aan producten. Groothandels met een beperkt assortiment aan levensmiddelen (behalve de expliciet in de verplichtstelling opgenomen specialistische groothandels) vallen er niet meer onder. Door deze wijziging vallen er naar verwachting ongeveer 700 actieve deelnemers, verdeeld over circa 110 bedrijven, niet meer onder de verplichtstelling. Het bestuur hoopt dat de bedrijven die weg mogen zullen besluiten om te blijven.

Met de wijziging van de verplichtstelling heeft Bpf Foodservice een einde willen maken aan een langdurige juridische strijd tot en met de Hoge Raad over de definitie van de verplichtstelling. Voordat uitspraak werd gedaan door de Hoge Raad werd al in 2014, in overleg met de sociale partners een convenant gesloten met de betrokken partijen in deze rechtszaak. Zo kon de omschrijving van de verplichtstelling worden aangepast. Door de genoemde wijziging van de verplichtstelling zijn ondernemingen vanaf nu wel verplicht ook het beperkte aantal werknemers tussen de 65 en 67 jaar aan te melden.

In het hoofdstuk "Belangrijke gebeurtenissen" na de balansdatum leest u meer over de actuele status van de wijziging van de verplichtstelling.

Handhaving verplichtstelling

Werkgevers die onder de verplichtstelling vallen moeten zich aanmelden bij Bpf Foodservice. Daarnaast is Bpf Foodservice verplicht naar de aangesloten deelnemers, werkgevers en andere belanghebbenden om de verplichtstelling te handhaven. Bpf Foodservice voert daarom een actief handhavingsbeleid.

In het verslagjaar zijn er 219 nieuwe ondernemingen verplicht aangesloten bij Bpf Foodservice.

In totaal waren eind 2016 791 ondernemingen met deelnemers aangesloten die zijn opgenomen in de voorziening. Van deze ondernemingen zijn 39 ondernemingen vrijwillig aangesloten bij het fonds. Naast de 791 aangesloten ondernemingen waren eind 2016 33 ondernemingen vrijgesteld.

Op dit moment lopen er nog enkele procedures over de verplichte aansluiting en de vrijstelling van verplichte deelname. Rechtszaken zijn voor verplicht gestelde fondsen helaas vaak noodzakelijk. Bedrijven die volgens het fonds onder de verplichtstelling vallen, maar niet zijn aangesloten vormen een risico. Werknemers (en oud-werknemers) van die bedrijven kunnen aankloppen bij het pensioenfonds voor een pensioenuitkering. Er is dan nooit premie betaald, maar er zijn wel rechten, omdat hun werkgever onder de verplichtstelling viel. Dat risico wil het fonds uitsluiten, omdat het de deelnemers schaadt die wél premie betalen. Met een rechterlijke uitspraak wordt duidelijkheid verkregen over de verplichtstelling per bedrijf..

Uitwerking akkoord cao-partijen GIL-GHP

Belangrijke mijlpaal in 2016 was het opstarten van de praktische uitwerking van het Convenant met de Groothandels in Horecaproducten om een jarenlange discussie over de verplichtstelling te beëindigen.

Hanos-ondernemingen

Op 20 juni 2016 zijn de Hanos-ondernemingen vrijwillig aangesloten bij Bpf Foodservice per 1 januari 2016. Daarvoor heeft een gedeeltelijke collectieve waardeoverdracht plaatsgevonden vanuit de vorige pensioenuitvoerder van Hanos (Nationale-Nederlanden) naar Bpf Foodservice. De aansluiting van Hanos heeft geleid tot een groei van het aantal deelnemers van Bpf Foodservice met ongeveer 2.300 deelnemers.

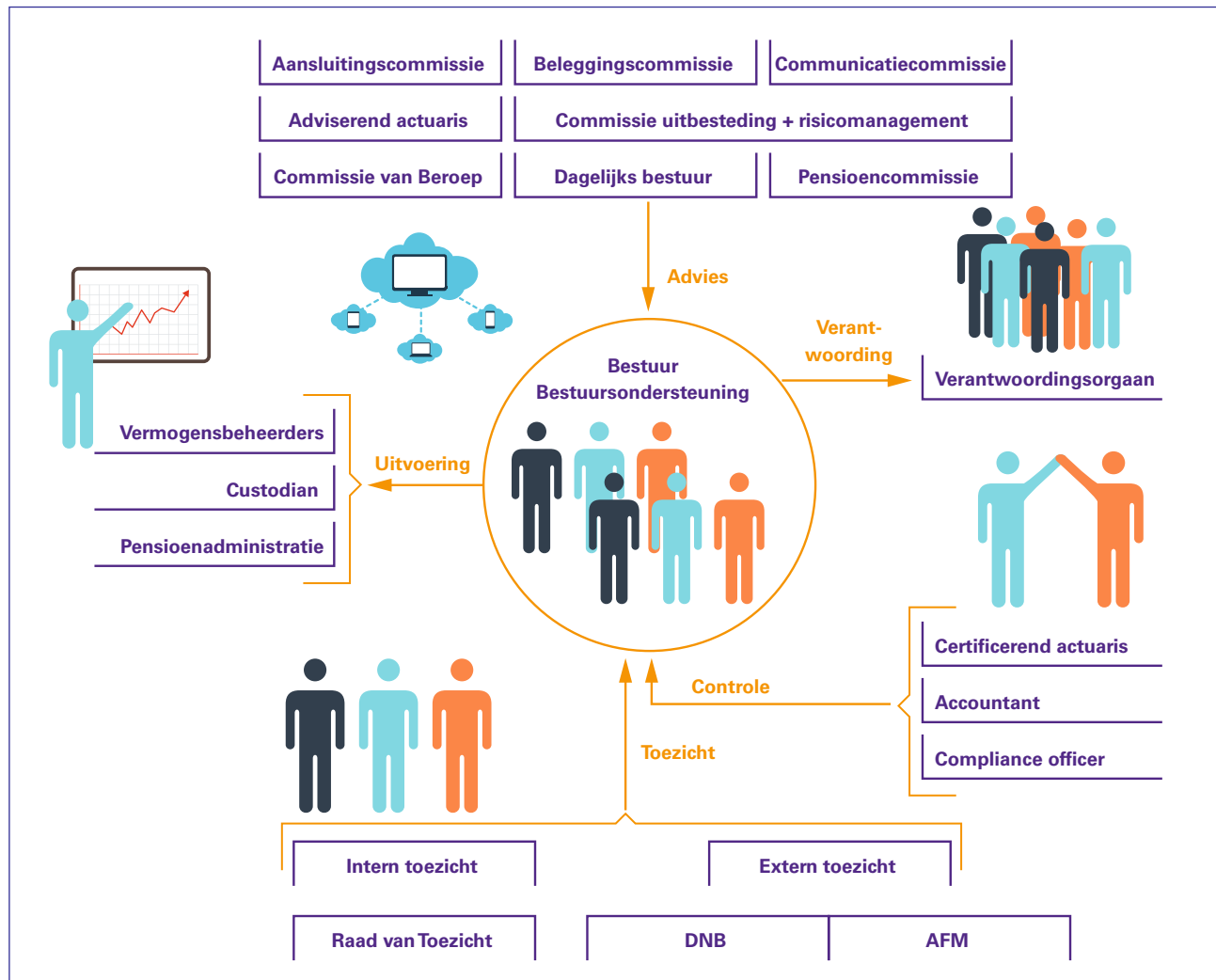
Intrekking gedeeltelijke vrijstelling Bidvest Deli XL

Bidvest Deli XL was tot 1 januari 2016 gedeeltelijk vrijgesteld van de verplichte aansluiting bij Bpf Foodservice. Per 1 januari 2016 is deze gedeeltelijke vrijstelling op verzoek van Bidvest Deli XL door Bpf Foodservice ingetrokken met als gevolg dat circa 800 deelnemers bij Bpf Foodservice zijn toegetreden.

Totale toename deelnemers Bpf Foodservice 2016

Bovengenoemde ontwikkelingen hebben tot gevolg gehad dat het totaal aantal actieve deelnemers in het verslagjaar is toegenomen van 11.884 tot 15.428.

Organogram



Missie, visie en strategie

Missie

Bpf Foodservice zorgt voor een zorgvuldige uitvoering van de pensioenregeling ten behoeve van alle (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden.

Visie

Bpf Foodservice streeft er naar om voor de deelnemers een eenvoudige, toekomstbestendige, uitvoerbare pensioenregeling uit te voeren op een kostenefficiënte manier en met draagvlak in de branche.

(Positionerings)strategie en doelstellingen

Het bestuur heeft de volgende strategische pijlers benoemd met het oog op de komende jaren:

1. Beheerste groei
2. Eenvoudige, toekomstbestendige, uitvoerbare pensioenregeling
3. Goede communicatie (met deelnemers, pensioengerechtigden en werkgevers)
4. Betrokkenheid bij de branche
5. Het onderzoeken van de mogelijkheden tot samenwerking

In 2016 heeft het bestuur onder begeleiding van een adviesbureau gewerkt aan een verdere concretisering van de doelstellingen op de korte, middellange en lange termijn. De uitkomst hiervan leidt tot vaststelling van een strategische agenda voor de toekomst. Dit onderdeel staat geagendeerd voor de eerste helft van 2017. Voor verdere informatie over de actuele stand van zaken wordt verwezen naar het hoofdstuk 'Vooruitblik'.

Financiële positie

(Beleids)dekkingsgraad

Sinds de invoering van het nFTK is de beleidsdekkingsgraad leidend voor alle beleidsmaatregelen. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de feitelijke dekkingsgraad van de afgelopen 12 maanden en is daarmee minder afhankelijk van dagkoersen. Alle beleidsmaatregelen moeten gebaseerd zijn op deze beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad van Bpf Foodservice bedroeg ultimo 2016 103,9% (ultimo 2015 was dit 109,3%).

Het verloop van de beleidsdekkingsgraad is moeilijk in tabelvorm aan te geven. Het verloop van de actuele feitelijke dekkingsgraad in het verslagjaar zag er als volgt uit:

Resultatenbron	Pensioen- vermogen voor risico fonds ¹⁾	TV risico- fonds	2016 Totaal	
Primo	1.005.086	952.538	52.548	105,5%
Beleggingen / marktrente	126.544	119.255	7.289	0,1%
Premies	50.577	53.846	-/-3.269	-0,6%
Waardeoverdrachten ²⁾	43.312	36.271	7.041	0,4%
Kosten	755	755	0	0,0%
Uitkeringen	-/-15.298	-/-15.528	230	0,1%
Kanssystemen	0	581	-/-581	-0,1%
Voorwaardelijke toeslagen	0	2	-/-2	0,0%
Kortingsbesluit	0	0	0	0,0%
Incidentele mutaties	0	12	-/-12	0,0%
Wijziging grondslagen	0	-/-7.183	7.183	0,7%
Andere oorzaken	-/-683	0	-/-683	-0,1%
VPL	0	13	-/-13	0,0%
Ultimo	1.210.293	1.140.562	17.183	106,1%

1) Het pensioenvermogen voor risico fonds betreft het stichtingskapitaal + reserves (exclusief de premietoelagreserve) + technische voorzieningen voor risico fonds.

2) Zie toelichting op resultaat waardeoverdrachten op pagina 70.

Reële dekkingsgraad

Daarnaast is de reële dekkingsgraad een belangrijke graadmeter voor de financiële positie van het pensioenfonds. De reële dekkingsgraad is de beleidsdekkingsgraad gedeeld door de dekkingsgraad waarbij volledige prijsindexatie is toegestaan. Ultimo 2016 bedroeg de reële dekkingsgraad 84,2% (ultimo 2015 was dit 86,3%).

Om de juistheid van de berekeningen van de dekkingsgraad en beleidsdekkingsgraad te waarborgen heeft het fonds als interne beheersmaatregel zijn adviserende actuaris de opdracht gegeven om de juistheid van de dekkingsgraad elke maand te controleren.

	31-12-2016	31-12-2015
Dekkingsgraad	106,1%	105,5%
Beleidsdekkingsgraad	103,9%	109,3%
Reële dekkingsgraad	84,2%	86,3%

Vereist eigen vermogen en herstelplan

Het vereist eigen vermogen bedroeg per 31 december 2016 112,3%. Hiermee ligt de beleidsdekkingsgraad van Bpf Foodservice onder de vereiste dekkingsgraad. Tevens is de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2016 onder het minimaal vereist eigen vermogen van 104,6%, waardoor het fonds ultimo 2016 in een dekkingstekort verkeert. In het geval het fonds 6 achtereenvolgende jaren onder het minimaal vereiste niveau blijft en ook de actuele dekkingsgraad bij de laatste vaststelling lager is dan dit niveau, zal er gekort moeten worden. De verwachting is dat het fonds op tijd uit herstel zal zijn. Zie ook het hoofdstuk "Gebeurtenissen na de balansdatum".

Bpf Foodservice heeft een herstelplan waarin is vastgelegd welke maatregelen worden ingezet om binnen de gestelde termijn het vereist eigen vermogen te behalen. In het herstelplan is geen maatregel tot korten van pensioenaanspraken en -rechten opgenomen. Informatie over het herstelplan kunt u vinden op de website van Bpf Foodservice.

In het eerste kwartaal van 2017 heeft de jaarlijkse update van het herstelplan plaats gevonden. Meer hierover leest u in het hoofdstuk "Gebeurtenissen na de balansdatum".

Haalbaarheidstoets

Het fonds dient vanaf 2015 elk jaar een haalbaarheidstoets uit te voeren conform artikel 46a lid 3 van de Pensioenwet. Hierin worden de vooraf door het bestuur vastgestelde grenzen, omtrent het verwachte pensioenresultaat en de grootte van de afwijking daarvan, getoetst. In 2016 en 2017 heeft deze toets weer plaatsgevonden en blijven de resultaten binnen de vooraf bepaalde grenzen. Onder "Risicomanagement en risicohouding" wordt op de uitkomsten en de grenzen verder ingegaan.

Z-score 2016 en performancetoets

De z-score laat het verschil zien tussen het werkelijke rendement van de portefeuille en het rendement van de benchmark. Een positief getal betekent dat de beleggingen van Bpf Foodservice het beter deden dan de markt. Een negatief getal betekent dat de beleggingen het juist slechter deden. Ook de kosten tellen mee in de berekening. Pensioenfondsen berekenen elk jaar een z-score. Ook doen ze elk jaar een performancetoets. Deze toets geeft de z-score over een periode van vijf jaar. Als de performancetoets negatief is, is vrijstelling van de verplichte deelname aan een bedrijfstakpensioenfonds mogelijk. De performancetoets is negatief als de uitkomst lager is dan 0. De z-score in 2016 komt uit op 0,12. De performancetoets is 0,55. Er is daarmee geen grond voor vrijstelling.

Pensioenregeling 2016

De pensioenregeling van Bpf Foodservice zag er op 31 december 2016 op hoofdlijnen als volgt uit:

Regeling voor werknemers geboren op of na 1 januari 1950 en nieuwe toetreders vanaf 2006

Pensioensysteem	Geïndexeerd middellood
Pensioenrichtleeftijd	67 jaar
Opbouw% ouderdomspensioen	1,60%
Opbouw% partnerpensioen	1,12%
Partnerpensioen	Opbouwbasis
Maximum salaris	€ 49.276
Franchise	€ 12.953
Maximum pensioengrondslag	€ 36.323
Pensioenpremie	25,2% van pensioengrondslag

Naast bovenstaande regeling voert het fonds een regeling voor deelnemers geboren voor 1 januari 1950 en de regeling 1982. In deze regelingen komen geen actieve deelnemers meer voor.

Voor de actuele pensioenreglementen wordt verwezen naar de website van het fonds: www.bpffoodservice.nl

Pensioenregeling 2016

In december 2016 zijn de grondslagen waarop de technische voorziening van het fonds wordt bepaald gewijzigd. Door het verschijnen van nieuwe algemene sterftcijfers van het Koninklijk Actuarieel Genootschap, is de overlevingstafel aangepast van de Prognosetafel AG2014 naar de Prognosetafel AG2016. Daarnaast is ook de correctie op de overlevingstafel, de fondsspecifieke ervaringssterfte, aangepast.

Premiebeleid

De kostendekkende premie onder het nFTK wordt gedempt op basis van een 36-maands voortschrijdend gemiddelde van de rentetermijnstructuur, waarbij als peildatum wordt uitgegaan van 30 september van het jaar voorafgaand. Hiermee wordt op lange termijn gemiddeld een kostendekkende premie ontvangen, zijn fluctuaties van de benodigde premie beperkt en wordt toch redelijk aangesloten bij de actuele marktomstandigheden.

Aangezien het bestuur besloten heeft om kortingen op de pensioenen te herstellen en daarnaast inhaalindexatie toe te kennen over een periode van maximaal tien jaar is het mogelijk om in de toekomst premiekorting toe te kennen als de dekkingsgraad hoger is dan de indexatiegrens. Feitelijk is premiekorting daardoor pas op zijn vroegst over negen jaar aan de orde aangezien het bestuur heeft besloten om indexaties die vóór 2015 zijn misgelopen niet worden ingehaald.

Daarnaast zijn sociale partners overeengekomen het premiumaximum van 25,7% van de pensioengrondslagsom te zien als hard maximum. Als de gedempte kostendekkende premie in enig jaar boven het maximale premieniveau dreigt uit te komen, zal het pensioenfonds aan sociale partners voorleggen of partijen de pensioenregeling (tijdelijk) willen versoberen en/of de pensioenpremie willen verhogen. Wanneer sociale partners hier niet (tijdig) tot overeenstemming over komen dient het pensioenfonds de opbouw te verlagen.

Premie/toeslagreserve

Om het risico te beperken dat de pensioenopbouw verlaagd moet worden en/of de premie verhoogd moet worden, wordt een premie/toeslag-reserve gevormd die kan worden ingezet om eventuele premietekorten te financieren. De premie/toeslag-reserve wordt gevormd uit een (positief) verschil tussen de feitelijke premie en de gedempte kostendekkende premie.

Als de feitelijke premie lager is dan de gedempte kostendekkende premie wordt vanaf 2016 het verschil, voor zover mogelijk, onttrokken aan de premie/toeslag-reserve waardoor een verlaging van de pensioenopbouw en/of stijging van de premie voorkomen dan wel beperkt wordt. De premie/toeslag-reserve is een bestemde reserve en wordt bij de bepaling van de dekkingsgraad buiten het eigen vermogen gehouden. In de jaren dat de reserve naar verwachting niet nodig is om toekomstige premietekorten uit te financieren, kan het bestuur de middelen uit de premie/toeslag-reserve aanwenden voor een additionele toeslagverlening aan de actieve deelnemers.

Als het pensioenfonds in de situatie komt dat een korting op het opgebouwde pensioen moet worden doorgevoerd, zal de premie/toeslag-reserve worden aangesproken om de korting te verlagen of te voorkomen.

Kostendekkende, gedempte en ontvangen premie

Artikel 129 van de Pensioenwet schrijft voor dat de pensioenpremie die het fonds ontvangt minstens gelijk moet zijn aan de kostendekkende premie zoals berekend conform de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN), tenzij aan de voorwaarden ten aanzien van de hoogte van beleidsdekkingsgraad, indexatie en het ongedaan maken van kortingen is voldaan.

In onderstaande tabel is de hoogte van de verschillende premies weergegeven (de feitelijke premie, de gedempte kostendekkende premie en de zuivere kostendekkende premie)

Opbouw premies

	2016	2015
De feitelijke premie is als volgt samengesteld:		
– Diverse pensioenregelingen werkgever	40.727	32.215
– Diverse pensioenregelingen werknemer	20.364	16.107
Totaal feitelijke premie	61.091	48.322
De kostendekkende premie o.b.v. nieuw FTK is als volgt samengesteld:		
– actuariel benodigd	54.937	42.034
– in premie begrepen bedrag voor kosten	4.353	3.822
– benodigde solvabiliteitsopslag	6.538	5.212
Totaal kostendekkende premie	65.828	51.068
De gedempte premie is als volgt samengesteld:		
– actuariel benodigd	45.363	23.822
– in premie begrepen bedrag voor kosten	4.353	3.822
– benodigde solvabiliteitsopslag	5.398	2.311
Totaal gedempte premie	55.114	29.955

Toeslagbeleid en toeslagverlening

Binnen het beleid van het pensioenfonds neemt de risicohouding een belangrijke plaats in. De risicohouding is de mate waarin het pensioenfonds bereid is beleggingsrisico's te lopen om de doelstellingen van het pensioenfonds te realiseren (de risicobereidheid) en de mate waarin het pensioenfonds beleggingsrisico's kan lopen gegeven de kenmerken van het pensioenfonds (het risicodraagvlak). Na overleg met sociale partners en in overleg met de fondsorganen heeft het bestuur vastgesteld dat de risicobereidheid en het risicodraagvlak laag zijn. Dit is onder andere gebaseerd op een risicobereidheidsonderzoek onder de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden en het gemiddeld salarisniveau van de deelnemers. Gezien deze lage risicobereidheid en -draagvlak beschouwt het fondsbestuur het als haar primaire taak om de nominale pensioenaanspraken te waarborgen. Alleen nadat de nominale pensioenaanspraken in voldoende mate gewaarborgd zijn, is het streven van het bestuur om vanuit het beleggingsrendement een indexatie toe te kennen.

Het bestuur beslist elk jaar of en in hoeverre de pensioenen en de aanspraken kunnen worden verhoogd. De voorwaardelijke verhoging (toeslagverlening) wordt betaald uit extra rendement op beleggingen. De pensioenpremie bevat geen opslag voor toeslagverlening.

Bpf Foodservice heeft de ambitie om de pensioenaanspraken en rechten van actieve en inactieve deelnemers en pensioengerechtigden elk jaar te verhogen met de stijging van de consumenten prijzen zoals het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) die meet.

Het bestuur heeft, conform het toeslagbeleid zoals vastgelegd in de ABTN en de regels van toekomstbestendig indexeren, besloten om de pensioenen van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden per 1 januari 2017 niet te verhogen.

De maximaal toe te kennen toeslag is gebonden aan de regels van toekomstbestendig indexeren. Hiervoor is de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds bepalend. De beleidsdekkingsgraad per 31 oktober 2016 bedroeg 104,1%. Dit is te laag om indexering toe te kennen.

De ontwikkeling van de prijzen (afgeleide consumentenprijsindexcijfer voor alle huishoudens) was volgens het CBS in de periode oktober 2015 tot en met september 2016 licht negatief, -0,01%.

Aan een verhoging in enig jaar kunnen geen rechten worden ontleend in toekomstige jaren.

Additionele toeslag uit premie/toeslag-reserve

Conform het fondsbeleid kan voor het verschil tussen de prijsinflatie en de daadwerkelijke toeslag een additionele toeslagverlening vanuit de premie/toeslagreserve plaatsvinden voor de actieve deelnemers. Het vermogen in de premie/toeslag-reserve kan alleen worden gebruikt voor het verlenen van een aanvullende toeslag aan de actieve deelnemers indien de reserve naar verwachting niet nodig is om in de toekomstige jaren een premietekort op te vangen. Aangezien de kostendekkende premie hoger is dan het door sociale partners overeengekomen premiemaximum en de verwachte daling van het UFR-niveau een opwaarts effect heeft op de kostendekkende premie is de verwachting dat de premie/toeslag-reserve op termijn gebruikt moet worden om een premietekort op te vangen. Een additionele toeslag uit deze reserve zou om die reden dan ook niet toegekend kunnen worden. Per 1 januari 2017 was dit hoe dan ook niet aan de orde omdat zoals hierboven aangegeven sprake was van een negatieve ontwikkeling van de prijsindex.

Communicatie

Communicatiebeleidsplan

Het bestuur van Bpf Foodservice heeft een communicatiecommissie ingesteld. Deze commissie ontwikkelt het communicatiebeleid, adviseert het bestuur en is verantwoordelijk voor de uitvoering hiervan.

Begin 2016 is het communicatiebeleidsplan 2016-2018, na positief advies van het verantwoordingsorgaan, definitief vastgesteld door het bestuur. Bij de totstandkoming van het communicatiebeleidsplan is gebruik gemaakt van eerdere evaluaties, communicatieacties en onderzoeksresultaten. Zoals het deelnemerstevredenheidsonderzoek, het risicobereidheidsonderzoek en de uitkomsten van toetsing van gerealiseerde communicatieacties. De door het bestuur vastgestelde missie en visie zijn als vertrekpunt genomen voor het nieuwe communicatiebeleidsplan. Ook de uitgangspunten zoals vastgelegd in de Wet pensioencommunicatie zijn meegenomen.

Communicatie deelnemers, pensioengerechtigden en slapers

In 2016 is via alle communicatiemiddelen van het fonds gecommuniceerd over de financiële situatie van Bpf Foodservice en het herstelplan.

Digitalisering is een van de speerpunten in het communicatiebeleidsplan van Bpf Foodservice. Het fonds besteedt continu aandacht aan het verzamelen van e-mailadressen. Bpf Foodservice stimuleert het gebruik van digitale tools zoals de website en 'Mijn Pensioencijfers', de beveiligde omgeving van de website. Want daar kunnen deelnemers, pensioengerechtigden en slapers 24/7 terecht voor informatie en voor het zelf regelen van hun pensioenzaken.

Bpf Foodservice vindt het belangrijk om het gesprek met deelnemers aan te gaan. Dat leidt tot meer binding tussen deelnemers en het fonds. Ook krijgt het fonds meer zicht op de beleving en behoeften van de belanghebbenden. Dat helpt om de communicatie beter af te stemmen, waardoor de kans toeneemt dat de pensioeninformatie beter wordt ontvangen en begrepen. Bpf Foodservice heeft in het verslagjaar verder gewerkt aan de inrichting van een deelnemerspanel. Het aantal aanmeldingen voor dit panel blijft vooralsnog achter.

Voor de deelnemers van het fonds is de Pensioenschets geïntroduceerd. Dat is een online tool die op een toegankelijke manier inzicht geeft in hun al opgebouwde pensioen afgezet tegen de verwachte kosten voor levensonderhoud, afhankelijk van het persoonlijke bestedingspatroon. De Pensioenschets is te raadplegen in 'Mijn Pensioencijfers'. Daarnaast is de pensioenplanner van Bpf Foodservice in 2016 vernieuwd. Ook de zogenoemde Pensioen 1-2-3 is nieuw op de website. Iedere pensioenuitvoerder moet deze op grond van de Wet pensioencommunicatie vanaf 1 juli 2016 gebruiken. Vanaf die datum is ook de Pensioenvergelijker, onderdeel van de Pensioen 1-2-3, beschikbaar. Het is een checklist die de deelnemer helpt om twee regelingen met elkaar te vergelijken bij waardeoverdracht. Verder levert Bpf Foodservice sinds eind 2016 frequenter gegevens aan bij het Pensioenregister (www.mijnpensioenoverzicht.nl), namelijk vier in plaats van een keer per jaar.

In het verslagjaar hebben de deelnemers in maart een pensioenkrant ontvangen en de pensioengerechtigden een nieuwsbrief. Tot slot heeft de communicatiecommissie een digitaal verkort jaarverslag ontwikkeld. In het verkort jaarverslag zijn de highlights van het verslagjaar 2015 op een aansprekende en begrijpelijke wijze gepresenteerd. Het verkort jaarverslag is via de website en een online mailing gepresenteerd aan deelnemers en werkgevers.

Werkgeverscommunicatie

In het communicatiebeleidsplan is de werkgever een belangrijke doelgroep en heeft de werkgever als intermediair kader een belangrijke rol in de communicatie naar deelnemers. Dit heeft zich onder andere vertaald in een basiscursus pensioen voor werkgevers, die in 2016 heeft plaatsgevonden. In het verslagjaar zijn ook diverse digitale nieuwsbrieven verzonden waarin werkgevers zijn geïnformeerd over lopende zaken en actuele ontwikkelingen bij Bpf Foodservice. Verder heeft op 3 november 2016 de jaarlijkse werkgeversbijeenkomst plaatsgevonden, die positief werd gewaardeerd.

Communicatie wijziging verplichtstelling, nieuwe naam en logo

In het afgelopen jaar is een verzoek tot wijziging van de verplichtstelling van Bpf Foodservice ingediend (zie pag 9) en zijn de belanghebbenden hierover geïnformeerd. In het verlengde daarvan heeft Bpf Foodservice eind 2016 een naamswijziging en wijziging van het logo voorbereid. Deze wijzigingen zijn op een pragmatische manier en kostenefficiënte wijze uitgevoerd. In het hoofdstuk gebeurtenissen na de balansdatum leest u meer terug over de actuele stand van zaken omtrent de wijziging van de naam en het logo.

Beleggingen

Gebeurtenissen en wijzigingen beleid 2016

In 2016 zijn de volgende wijzigingen doorgevoerd in het beleggingsbeleid:

- Er is overgegaan van een algemeen LDI ¹⁾ fonds naar een LDI maatwerkfonds op 1 mei 2016. Met behulp van het LDI maatwerkfonds kan het specifieke renterisico van Bpf Foodservice beter worden afgedekt.
- De discretionaire credit portefeuille is vervangen door een fondsoptlossing op 1 mei 2016. De onderliggende reden hiervoor was met name een kostenverlaging. Het risicoprofiel, de stijl van beleggen, en daarmee het verwacht rendement van beide beleggingen is vergelijkbaar.
- Het beleid voor valuta-afdekking is efficiënter gemaakt. Alleen nog valuta uit ontwikkelde landen worden afgedekt, omdat dat goedkoper is dan het afdekken van valuta uit opkomende landen. Deze aanpassing is zodanig uitgevoerd dat dit niet heeft geleid tot een verhoging van het risicoprofiel. Deze aanpassing is doorgevoerd op 1 mei 2016.
- Als laatste zijn de beleggingen in het MSCI Israël fonds verkocht op 20 december 2016. Dit was een relatief klein fonds waarvoor de kosten relatief hoog waren. De verkoop van dit fonds heeft voor het jaar 2016 tot een minimale stijging van het risico geleid ten opzichte van de benchmark.

Ontwikkeling portefeuille

De waarde van de portefeuille en de verdeling van het vermogen over de verschillende beleggingscategorieën aan het einde van het jaar ten opzichte van de situatie aan het begin van het jaar wordt weergegeven in de toelichting op de balans. Ten opzichte van ultimo 2015 is het belegd vermogen (inclusief liquide middelen) met € 213 miljoen gestegen, van € 1.003 miljoen ultimo 2015 tot € 1.216 miljoen ultimo 2016. De performance van de portefeuille was positief over 2016 (circa 13%).

Portefeuillebeheer

Robeco beheert het grootste gedeelte van de vastrentende waarden portefeuille van Bpf Foodservice. De vastrentende waarden portefeuille heeft bij Bpf Foodservice vooral het doel om de verplichtingen af te dekken. Hiermee vermindert Bpf Foodservice het renterisico. Daarnaast is het secundaire doel om een hoger rendement te behalen dan de waardetoeename van de pensioenverplichtingen. Dit hogere rendement wordt deels bewerkstelligd door te beleggen in het particuliere hypothekenfonds dat beheerd wordt door SAREF ²⁾. Daarnaast wordt belegd in hoogwaardige bedrijfsobligaties die naar verwachting meer rendement opbrengen dan de risicovrije swaprente.

In de vastrentende waarden portefeuille wordt actief beleggen toegepast bij de fondsen die beleggen in bedrijfsobligaties. Bij beide fondsen is de doelstelling om een beter rendement te behalen dan de index. Dit wordt onder andere gedaan door in minder stukken te beleggen dan de benchmark, waardoor transactiekosten verlaagd worden. Daarnaast wordt er ook in stukken belegd buiten de benchmark om extra rendement te behalen.

Het hypothekenfonds en het LDI maatwerk fonds zijn beide in principe actieve fondsen, omdat er geen publieke benchmark beschikbaar is die de fondsen (kunnen) volgen.

1) LDI= Liability Driven Investments

2) Syntrus Achmea Real Estate & Finance

SSGA ¹⁾ belegt voor Bpf Foodservice de aandelenportefeuille. Van de aandelenportefeuille wordt ongeveer 85% belegd in ontwikkelde gebieden en 15% in Emerging Markets. SSGA belegt vanaf eind 2016 in vier fondsen voor Bpf Foodservice:

Aandelen opkomende markten:

- MSCI Emerging Markets Index NL CTF

Aandelen ontwikkelde markten:

- MSCI Europe Screened Index NL CTF
- MSCI North America Screened Index NL CTF
- MSCI Pacific Screened Index NL CTF

De aandelenportefeuille wordt passief belegd. Daarnaast is op de fondsen voor aandelen ontwikkelde markten een maatschappelijk verantwoord beleggen filter van toepassing, die uitsluiting van onder andere kinderarbeid en controversiële wapens waarborgt.

Strategisch beleggingsbeleid

De strategische vermogensverdeling op hoofdlijnen (25% aandelen en 75% vastrentend) is in 2016 niet gewijzigd.

De strategische verdeling binnen de vastrentende beleggingen is wel gewijzigd in 2016. De wijziging heeft met name te maken met de overgang naar het LDI maatwerkfonds. De duratie van het fonds is hoger dan de duratie van het fonds waarin Bpf Foodservice voorheen belegde. Hierdoor was het mogelijk om de allocatie naar het LDI maatwerk fonds te verlagen, zonder dat de renteafdekking werd verlaagd. De gewichten van de beleggingen in de bedrijfsobligaties zijn, in lijn met de wens van het fonds, verhoogd.

De beleggingscommissie beoordeelt aan de hand van de rapportages of wijzigingen van de portefeuille noodzakelijk zijn (bij posities buiten de bandbreedte) om de portefeuille in lijn te brengen met de normportefeuille. De portefeuille heeft zich in 2016 binnen de bandbreedte bewogen. Op 1 mei 2016 heeft de jaarlijkse rebalance terug naar de norm plaatsgevonden.

Normportefeuille

De portefeuille op 31 december 2016 is als volgt:

Asset (ultimo 2016)						Rendementen		
Mandaat	Norm	sub%	Min	Feitelijk	Max	Benchmark	Fonds	Benchmark
Aandelen	25,0%		20,0%	27,5%	30,0%		10,3%	10,3%
– World		85,0%	80,0%	84,9%	90,0%	MSCI World index	9,5%	9,5%
– Emerging Markets		15,0%	10,0%	15,1%	20,0%	MSCI Emerging Markets Index	14,8%	14,9%
Vastrentende waarden	75,0%		70,0%	72,5%	80,0%		13,5%	13,7%
LDI maatwerk fonds		45,9%	35,9%	45,6%	55,9%	Fonds is benchmark	19,9%	19,9%
Investment Grade Euro Credits		22,3%	12,3%	22,3%	32,3%	Barclays Euro-Aggregate:		
						Corporates ex financials (EUR)	5,0%	5,4%
Global Credits		22,3%	12,3%	22,6%	32,3%	Barclays Global Aggregate -		
						Corporates (hedged into EUR)	2,3%	2,5%
Particuliere hypotheken		9,5%	0,0%	9,5%	15,0%	Fonds is benchmark	3,9%	3,9%
Totaal	100,0%						12,8%	12,8%

1) State Street Global Advisors

Risicoafdekking

De afdekking van de verschillende risico's is in 2016 in hoofdlijn niet gewijzigd. Het renterisico wordt voor 70% afgedekt (geen rekening houdend met UFR) en het valutarisico wordt gemiddeld voor 60% afgedekt. Tot mei was de valuta-afdekking voor alle categorieën gemiddeld 60%. Uit kostenoverwegingen is besloten om de afdekking van valuta van niet ontwikkelde markten achterwege te laten. Daardoor resulteert effectief een valuta afdekking van 50% voor zakelijke waarden. De afdekking voor credits is tegelijkertijd verhoogd naar 100%. Credits worden voor 50% meegeteld voor het renterisico; het valuta risico is in de nieuwe opzet geëlimineerd. De nieuwe opzet is efficiënter.

In de feitelijke portefeuille is het renterisico gedurende het grootste deel van 2016 aan de onderkant van de bandbreedte afgedekt, circa 67% van het renterisico op basis van de marktrente exclusief de UFR-methodiek. Dit komt neer op een afdekking van circa 90% van het renterisico over 2016 op basis van de UFR-methodiek. Hierbij wordt een bandbreedte van +/- 5% gehanteerd.

In 2015 waren er goede redenen om de strategische renteafdekking in 2016 van 70% naar 60% (op marktwaarde) te verlagen. Aangezien het fonds zich ook toen al in een reservetekort bevond, heeft Bpf Foodservice De Nederlandsche Bank (DNB) verzocht om op grond van artikel 141 van de Pensioenwet ontheffing te verlenen van artikel 16 lid 4 van het Besluit Financieel Toetsingskader (Besluit FTK), het verbod om het risicoprofiel te vergroten in een tekortsituatie. In de loop van 2016 heeft het bestuur onderkend dat de markt- en fondsomstandigheden aanleiding gaven tot heroverweging van het ontheffingsverzoek. Het bestuur heeft uiteindelijk besloten dit verzoek in te trekken en op basis van de actuele situatie en een nieuw door te voeren ALM-studie in 2017 tot eventuele nieuwe keuzes te komen.

Anticiperend op het lopende verzoek bij DNB tot datum intrekking is gedurende een beperkte periode in 2016 geen actie ondernomen om de renteafdekking actief binnen de bandbreedte terug te brengen. Als gevolg hiervan is de renteafdekking (op marktwaarde) tijdelijk gedaald naar een niveau van 60%. Nadat het besluit tot intrekking van het ontheffingsverzoek is genomen heeft het bestuur de renteafdekking binnen enkele dagen opnieuw binnen de bandbreedte teruggebracht.

Het vereist eigen vermogen (VEV) is licht gewijzigd gedurende 2016. Ondanks dat het beleid op hoofdlijnen niet gewijzigd is, kunnen fluctuaties ontstaan in het VEV door onder andere de renteontwikkeling of door veranderingen in de ratingverdeling.

De hoogte van het vereist eigen vermogen en de verschillende risico's wordt verder uitgewerkt in de risicoparagraaf.

Resultaat

Het rendement van de totale portefeuille na valuta hedging komt neer op 12,8%. Vóór valuta hedging bedraagt het rendement van de totale portefeuille over 2016 13,0% versus het benchmarkrendement van 13,1%, een underperformance van 0,1%.

Alle performance cijfers zijn gebaseerd op de rapportages van Kas Bank. In deze rapportages wordt geen rekening gehouden met kortingen die Bpf Foodservice heeft verkregen.

De gerapporteerde underperformance van de bedrijfsobligatiefondsen wordt voornamelijk hierdoor veroorzaakt. In werkelijkheid is dit, wél rekening houdend met de korting, een outperformance. Robeco, de vermogensbeheerder die de fondsen in beheer heeft, rapporteert een outperformance voor beide bedrijfsobligatiefondsen. Daarnaast is er sprake van timings-issues, waardoor de rendementen voor het betreffende fonds en de bijbehorende benchmark niet precies op hetzelfde tijdstip berekend zijn.

De aandelenportefeuille behaalde in 2016 een rendement van 10,3% (na hedging), dit rendement is gelijk aan het rendement op de benchmark.

De rentedaling in 2016 heeft gezorgd voor een positief rendement in de vastrentende waarden portefeuille. De portefeuille behaalde een rendement van 13,5% over 2016 versus 13,7% voor de benchmark. Dit rendement wordt met name veroorzaakt door het

hoge rendement op het LDI maatwerk fonds van circa 19,9%. Het verschil wordt voornamelijk veroorzaakt doordat de korting die Bpf Foodservice krijgt, niet goed wordt verwerkt in de rendementen.

In 2017 zullen de berekeningswijzen geharmoniseerd worden.

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB)

Bpf Foodservice eist van haar (buitenlandse) vermogensbeheerders dat zij zich houden aan wet- en regelgeving.

Het fonds wil bij voorkeur niet betrokken zijn bij:

- schendingen van mensenrechten
- kinderarbeid
- fraude of corruptie
- milieuvervuiling
- omstreden wapens

Bpf Foodservice heeft met haar vermogensbeheerders afspraken gemaakt over organisaties waarin het fonds niet wil beleggen. Zo zijn organisaties uitgesloten die betrokken zijn bij de productie, ontwikkeling en/of onderhoud van clustermunities, landmijnen en nucleaire wapens. Dit geldt ook voor ondernemingen die de zogenaamde 'Global Compact' van de Verenigde Naties (VN) niet naleven. Dit betreft tien principes die de VN heeft opgesteld op het gebied van mensenrechten, arbeidsomstandigheden, milieu en anti-corruptie.

Maatschappelijk verantwoord beleggen kan verder gaan dan uitsluiten van ondernemingen betrokken bij bovenstaande activiteiten. Het kan bijvoorbeeld ook betekenen dat wij ons ervoor inspannen dat vermogensbeheerders minder beleggen in ondernemingen die betrokken zijn bij deze activiteiten. Of juist te investeren in ondernemingen die zelf verantwoord ondernemen. De invloed van ons pensioenfonds is beperkt, maar Bpf Foodservice vindt dit een serieus en belangrijk onderwerp. Het bestuur heeft daarom besloten dit beleid in 2017 verder uit te werken. De meningen van de deelnemers en pensioengerechtigden acht het bestuur belangrijk en worden met een onderzoek uitgevraagd. De uitkomsten hiervan neemt Bpf Foodservice mee in de besluitvorming over het beleid.

Actuariële analyse resultaat

In het boekjaar is een resultaat behaald van 23.418, zoals blijkt uit de staat van baten en lasten. Dit resultaat is gebaseerd op het verloop van het vermogen in vergelijking met de ontwikkeling van de technische voorzieningen. Om de verschillende verlies- en winstbronnen die tot dit resultaat hebben geleid, inzichtelijk te maken, alsmede ter controle op de uitgevoerde berekeningen, is een actuariële analyse uitgevoerd. Dit leidt tot het volgende overzicht:

Resultatenbron

	2016	2015
Beleggingen/marktrente	7.289	- 88.270
Premies	2.966	2.498
Waardeoverdrachten	7.041	-1.047
Uitkeringen	230	244
Kanssystemen	-581	2.159
Voorwaardelijke toeslagen	-2	-16
Incidentele mutaties	-12	284
Wijziging grondslagen	7.183	1.586
Andere oorzaken	-683	131
VPL	-13	-203
Resultaat	23.418	-82.634

Uitvoeringskosten

Kosten pensioenbeheer

Kosten van het pensioenbeheer (inclusief btw) bestaan uit:

	2016	2015
	€	€
Uitbestedingskosten	2.477.000	2.375.000
Bestuurskosten	547.000	316.000
Advieskosten	1.528.000	1.304.000
Toezichtkosten	142.000	126.000
Totaal	4.694.000	4.121.000
Aantal deelnemers en pensioengerechtigden	24.162	20.201
Kosten per deelnemer ¹⁾	194,27	204,00

¹⁾ Kosten per deelnemer (pensioenbeheer)

De vermelde bedragen sluiten aan op de bedragen die zijn vermeld in de jaarrekening.

Om de kosten per deelnemer te berekenen is conform de aanbeveling van de Pensioenfederatie het aantal deelnemers gedefinieerd als de som van het aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden. Gewezen deelnemers tellen dus niet mee in deze berekening.

Toelichting ontwikkeling kosten pensioenbeheer

In 2015 zijn de kosten significant gestegen ten opzichte van 2014. Dit kwam enerzijds door extra werkzaamheden die in het kader van nieuwe wetgeving moesten worden uitgevoerd. Anderzijds heeft het vervallen van de btw-vrijstelling tot een forse kostenstijging geleid. Ook in 2016 zijn de kosten verder opgelopen. Kostenbeheersing en -reductie staat hoog in het vaandel van het bestuur. Zo is de Commissie Uitbesteding & Risicomanagement in het verslagjaar frequent bij elkaar gekomen om verbetering in de beheersbaarheid van de begrotingscyclus tot stand te brengen. Ook hebben diverse overleggen met uitbestedingspartijen plaatsgevonden waarin het kostenaspect een belangrijk onderwerp van gesprek was. Met de pensioenuitvoeringsorganisatie is intensief overleg gevoerd over de mogelijkheden om efficiency te bewerkstelligen en daarmee de kosten te verlagen. Het bestuur gaat ervan uit dat het resultaat hiervan voor het eerst zichtbaar zal zijn in 2017. Verder heeft het bestuur in het verslagjaar onderzoek verricht naar de mogelijkheden om de btw-last te verlagen. Er zijn vanuit de branche verschillende initiatieven en procedures opgestart. Het bestuur heeft medio 2016 besloten om deze ontwikkelingen vooralsnog vanuit de 'zijlijn' te volgen. Actieve betrokkenheid heeft namelijk grote investeringen tot gevolg zonder dat op voorhand zekerheid te bieden is over het resultaat hiervan. Het bestuur vindt dat de hiermee samenhangende risico's niet in verhouding staan.

Verder valt uit bovenstaand overzicht op te maken dat de advies- en bestuurskosten in het verslagjaar opnieuw zijn toegenomen. De belangrijkste oorzaak houdt verband met de aansluiting en collectieve waardeoverdracht van Hanos, zoals elders in het bestuursverslag genoemd. Dit is een intensief traject geweest dat gepaard ging met veel overleg tussen Bpf Foodservice, de onderneming en de voormalige pensioenuitvoerder om tot een overeenkomst te komen. Vervolgens zijn de nodige stappen doorlopen om tot een zorgvuldige overdracht van de aanspraken te komen en de communicatie met de deelnemers vorm te geven.

De totale eenmalige kosten die samenhangen met dit project bedragen € 306 duizend inclusief btw. Dit oogt veel, maar het bestuur is ervan overtuigd dat door dit traject in de toekomst een relatieve kostenreductie tot gevolg heeft. Ten slotte hebben de werkzaamheden rondom de uitwerking van het akkoord cao-partijen GIL-GHP en de voorbereidingen in het kader van de wijziging van de verplichtstelling tot een eenmalige kostentoeename geleid.

Tegenover deze stijging van de totale pensioenbeheerkosten staat dat de kosten per deelnemer zijn gedaald. Het bestuur is verheugd over deze ontwikkeling die voortkomt uit de stijging van het aantal deelnemers bij het fonds. Het resultaat van inspanningen die zijn verricht rondom de aansluiting van Hanos en het reguliere actieve handhavingsbeleid komt hiermee positief tot uitdrukking. De toename van het aantal deelnemers past ook bij de doelstelling van Bpf Foodservice om tot een beheerste groei van het fonds te komen. Dit ten gunste van de uitvoeringskosten en in het belang van de deelnemers.

Kosten vermogensbeheer ¹⁾

	2016	2015
Kosten vermogensbeheer in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,20%	0,21%
Transactiekosten in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,09%	0,10%
	0,29%	0,31%
	3.380	3.032

1) De herziene Aanbevelingen uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie adviseren deze kosten ook in relatie te bekijken tot: a de gekozen beleggingsmix en de bijbehorende benchmarkkosten; b het rendement over een langere termijn, ook in relatie tot het bijbehorende benchmark rendement.

Toelichting kosten vermogensbeheer

Kosten van het vermogensbeheer kunnen in twee categorieën worden onderscheiden:

- De eerste categorie betreft de kosten zoals die in de jaarrekening zijn verwerkt, waaronder de beheervergoeding van de vermogensbeheerder(s), het bewaarloon, kosten van advisering bij het vermogensbeheer, kosten accountant betreffende het vermogensbeheer en kosten met betrekking tot de beleggingsadministratie.
- De tweede categorie betreft kosten die rechtstreeks ten laste van het beleggingsrendement zijn gebracht. Deze kosten zijn dus niet inbegrepen in de kosten van de vermogensbeheerder(s) zoals opgenomen in de jaarrekening.

Daarnaast worden er nog transactiekosten en aan- en verkoopkosten gemaakt.

Kosten vermogensbeheer (x 1.000)	Beheer- kosten	Transactie- kosten exclusief aan- en verkoop- kosten	Aan- en verkoop- kosten	Totale kosten VB 2016	Totale kosten VB 2015
Kosten per beleggingscategorie					
Vastgoed	0	0	0	0	0
Aandelen	309	34	14	357	417
Private equity	0	0	0	0	0
Vastrentende waarden	1.132	1.005	0	2.137	1.876
Hedgefonds	0	0	0	0	0
Commodities	0	0	0	0	0
Overige beleggingen	0	0	0	0	0
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën excl. overlay	1.441	1.039	14	2.494	2.293
Kosten overlay beleggingen	197	0	0	197	191
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën incl. overlay	1.638	1.039	14	2.691	2.484
Overige vermogensbeheerkosten					
Kosten vermogensbeheer pensioenfondsen en bestuursbureau	106			106	109
Kosten fiduciair beheer	0			0	0
Bewaarloon	200			200	140
Advieskosten vermogensbeheer	96			96	99
Overige kosten	287			287	200
Totaal overige vermogensbeheerkosten	689			689	548
Totaal kosten vermogensbeheer				3.380	3.032

Gemiddeld belegd vermogen	€ 1.162 miljoen
Kosten vermogensbeheer (excl. Transactiekosten) als percentage van het gemiddeld belegd vermogen	0,20%
Transactiekosten als percentage van het gemiddeld belegd vermogen	0,09%

Het gemiddeld vermogen over 2016 is gelijk aan € 1.162 mln. op basis van maandeindes. Het vermogen is sterk gestegen in het begin van het jaar door de gedaalde rente, hierdoor is het gemiddeld belegd vermogen op basis van maandeindes hoger.

De kosten voor overlay betreffen de valuta overlay kosten voor de aandelen en de overlay kosten voor USD en GBP binnen de credit fondsen.

De overige kosten zijn kosten die bij de vermogensbeheerder zijn gemaakt voor onder andere custody en bank kosten. Daarnaast zijn dit de kosten voor de accountant.

Kosten van het vermogensbeheer kunnen in twee categorieën worden onderscheiden. De eerste categorie betreft de kosten zoals die in de jaarrekening zijn verwerkt. Daaronder vallen de beheervergoeding van de vermogensbeheerder(s), het bewaarloon, kosten van ondersteuning bij het vermogensbeheer, kosten accountant inzake het vermogensbeheer en kosten met betrekking tot de beleggingsadministratie. Dit betreft een bedrag van € 1.582.000 (2015: € 1.551.000).

In de jaarrekening worden deze kosten als volgt verantwoord:

	2016	2015
Kosten van vermogensbeheer		
Beheerloon	-1.320	-1.270
Kosten advisering	-82	-99
Transactiekosten	-9	-13
Bankkosten	-10	-15
Beleggingsadministratie	-156	-133
Bewaarloon effecten	-5	-21
Totaal kosten vermogensbeheer	-1.582	-1.551

De tweede categorie betreft kosten die rechtstreeks ten laste van het beleggingsrendement zijn gebracht. Deze kosten zijn dus niet inbegrepen in de kosten van de vermogensbeheerder(s) zoals opgenomen in de jaarrekening. In 2016 betreft dit een bedrag van € 745.000 (2015: € 347.000). Daarnaast worden er nog transactiekosten en aan- en verkoopkosten gemaakt. Deze bedroegen in 2016 € 1.053.000 (2015: € 1.134.000). De totale kosten voor vermogensbeheer bedroegen in 2016 € 3.380.000 (2015: € 3.032.000).

De totale kosten voor vermogensbeheer zijn gedaald van 0,31% van het gemiddeld belegd vermogen naar 0,29% van het totaal belegd vermogen. De kosten voor vermogensbeheer uitgedrukt in een percentage van het gemiddeld vermogen zijn licht gedaald van 0,21% naar 0,20%. Dit heeft te maken met wijzigingen in de samenstelling van het belegd vermogen. De transactiekosten zijn in het verslagjaar gedaald van 0,10% naar 0,09%. Er zijn in het verslagjaar geen performance gerelateerde kosten gemaakt.

Governance

Bestuur

2016 was vanuit bestuurlijk perspectief opnieuw een intensief jaar. Het bestuur heeft frequent vergaderd met Raad van Toezicht en het Verantwoordingsorgaan. Daarnaast heeft het bestuur een aantal strategiesessies georganiseerd. Voor een actuele samenstelling van het bestuur en de overige fondsorganen wordt verwezen naar de bijlage 'Organisatie van het fonds'.

De onderwerpen die in de bestuursvergaderingen aan de orde kwamen, zijn:

- beleid en strategie;
- de financiële positie van het fonds;
- actuele ontwikkelingen in de pensioensector;
- het pensioenbeleid (waaronder premie- en toeslagbeleid);
- het beleggingsbeleid;
- het governancebeleid (waaronder het integriteits- en beloningsbeleid);
- het aansluitingsbeleid, de nieuwe verplichtstelling, de vrijwillige aansluiting en collectieve waardeoverdracht van Hanos en uitwerking van het akkoord cao-partijen GIL-GHP;
- het communicatiebeleid;
- het uitbestedingsbeleid gericht op kwaliteit, kostenbeheersing- en reductie en risicomanagement;
- de wijziging van fondsdocumenten, zoals de ABTN, de pensioenreglementen en het uitvoeringsreglement.

Fondsdocumenten

In het verslagjaar zijn de volgende fondsdocumenten gewijzigd:

Statuten

De statuten van het fonds zijn in het onderhavige verslagjaar aangepast. De laatste notariële akte dateert van 19 oktober 2016.

ABTN

De Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN) wordt jaarlijks door het bestuur geactualiseerd. In de bestuursvergadering van 10 maart en 16 juni is de ABTN vastgesteld, waarbij de besluitvorming uit het verslagjaar 2015 is verwerkt. Een belangrijk wijziging naast de reguliere actualisering betrof de vastlegging en onderbouwing van de opslag voor administratiekosten.

Pensioenreglementen

De belangrijkste wijziging van het pensioenreglement per 1 januari 2016 had betrekking op de toepassing van het 'Convenant over de dekking van het arbeidsongeschiktheidspensioen en premievrijstelling' zoals in 2013 gesloten door de Pensioenfederatie en het Verbond van Verzekeraars. Deze toepassing heeft geleid tot een uitbreiding van de dekking van het in- en uitlooprisico bij arbeidsongeschiktheid. De meest actuele reglementen zijn beschikbaar op de website van Bpf Foodservice www.bpffoodservice.nl.

Uitvoeringsreglement

Het uitvoeringsreglement is eind 2016 gewijzigd. Dit zijn beperkte wijzigingen geweest die met name toezien op een actualisering van het reglement.

Geschiktheid en evaluatie

Het bestuur werkt aan eigen deskundigheid door permanente educatie. De wijze waarop hieraan invulling wordt gegeven is vastgelegd in een geschiktheidsplan. Dit plan is in het verslagjaar niet gewijzigd.

Tijdens de bestuursvergadering van 8 december 2016 heeft een collectieve evaluatie van het bestuur plaatsgevonden. De vragen 'Doen we de goede dingen?', 'Is aan de voorwaarden voldaan?' en 'Doen we de dingen goed?' stonden tijdens deze evaluatie centraal.

Geconstateerd is dat in 2016 veel tijd nodig was voor projecten buiten de reguliere jaarplanning om. De aansluiting en collectieve waardeoverdracht van Hanos, de wijziging van de verplichtstelling, de uitwerking van het akkoord tussen cao-partijen GIL-GHP en het participeren in strategische beleidssessies gericht op de toekomst hebben tot een toename van het aantal vergaderingen en workload geleid.

Vastgesteld is dat prioritering en projectmanagement verbeterd kunnen worden. Onderzocht wordt ook op welke wijze de vergadercyclus beter kan worden ingericht. Als team werkt het bestuur goed samen om de vastgestelde doelen te bereiken. Het bestuur is het erover eens dat de kerntaak goed wordt opgepakt.

Daarnaast is tijdens de bestuursvergadering van 8 december een methodiek afgesproken voor de invulling van de individuele evaluaties van bestuurders voor begin 2017.

Diversiteit

Bij de samenstelling van het bestuur als geheel, maar ook binnen de overige fondsorganen, is diversiteit gewenst. Diversiteit binnen de fondsorganen kan de horizon verbreden en bevordert een goed functioneren van deze fondsorganen. Het bestuur probeert bij de samenstelling van het bestuur zoveel mogelijk rekening te houden met de diversiteit van de bestuurders. In het functieprofiel van het bestuur is opgenomen dat bij gelijke geschiktheid (op dit moment) de voorkeur uitgaat naar een vrouwelijke kandidaat, bij voorkeur jonger dan 40 jaar. Ook bij de samenstelling van het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht wordt met dit diversiteitsbeginsel rekening gehouden. In de praktijk is het bestuur echter overwegend afhankelijk van de kandidaatstellingen door de voordragende c.q. benoemende organisaties. Bij gelijke geschiktheid van meerdere kandidaten zal het bestuur het diversiteitsbeginsel onverkort toepassen. Het bestuur probeert de nodige stappen te zetten om diversiteit verder te bevorderen, door bijvoorbeeld het gesprek met de benoemende organisaties aan te gaan. Voor begin 2017 heeft het bestuur het onderwerp diversiteit daarom geagendeerd met het doel om tot een concreet beleidsdocument en plan van aanpak te komen waarin diversiteitsbevordering centraal staat.

Beloningsbeleid

Per 1 januari 2016 is het beloningsbeleid aangepast en vastgelegd in een beleidsdocument. Mede op advies van het verantwoordingsorgaan is gekeken naar de hoogte van beloningen in relatie tot verantwoordelijkheid, intensiteit en marktconformiteit. Bij het opstellen van dit beleid zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

het beleid is beheerst en duurzaam, in overeenstemming met de doelstellingen van het fonds en passend, gelet op de omvang en organisatie. Daarnaast is er geen sprake van beloningen gerelateerd aan de resultaten van het fonds en staat de beloning in redelijke verhouding tot het tijdsbeslag dat gepaard gaat met het uitoefenen van de diverse functies. Tot slot zijn de vergoedingen marktconform waarbij rekening is gehouden met de aanbevelingen van de Pensioenfederatie. Voor een uitgebreidere omschrijving van het beloningsbeleid met een overzicht van de bedragen per gremium wordt verwezen naar de website van Bpf Foodservice.

De stijging van beloningskosten in 2016 is onder andere veroorzaakt door de toename van het aantal vergaderingen, extra advieskosten, opleiding en begeleiding.

Gedragscode / Compliance Officer

Het bestuur hanteert een gedragscode. Jaarlijks, per vergadering, en bij toe- en uittreding bevestigen de leden van het bestuur dat zij de gedragscode hebben nageleefd. De gedragscode is in het verslagjaar gewijzigd. De belangrijkste wijziging betreft een aanpassing en toevoeging in de procedure bij melding van nevenfuncties door de verbonden personen.

De heer R. Mersch is aangesteld als externe compliance officer. De compliance officer is onder meer belast met de controle op de naleving van de gedragscode. Over 2016 heeft de compliance officer geen bijzonderheden geconstateerd. Daarnaast heeft de compliance officer, mede in het kader van de eind 2015 uitgevoerde integriteitsrisicoanalyse, gedragscodes opgevraagd bij de partijen aan wie het fonds diensten heeft uitbesteed. In de compliance rapportage over het jaar 2015 is vastgesteld dat deze gedragscodes voldoen aan de door het fonds gestelde eisen.

Wet- en regelgeving

In 2016 zijn aan het pensioenfonds geen dwangsommen of boetes opgelegd. Er zijn door de toezichthouders De Nederlandsche Bank N.V. en/of de Stichting Autoriteit Financiële Markten geen aanwijzingen aan het fonds gegeven, noch is een bewindvoerder aangesteld of is bevoegdheidsuitoefening van organen van het fonds gebonden aan toestemming van de toezichthouder.

Code pensioenfondsen

Bij verantwoording over de naleving van de Code pensioenfondsen geldt het principe 'pas toe of leg uit'. Afwijking van de norm is mogelijk als daar een goede reden voor is.

De Code pensioenfondsen is per 1 maart 2016 gewijzigd. In norm 41 is de Ombudsman Pensioenen als alternatief opgenomen voor de interne klachten- en geschillenprocedure. Hiermee wordt in beginsel geregeld dat alle deelnemers, gewezen deelnemers, nabestaanden en gepensioneerden een klacht of geschil over de uitvoering van de pensioenregeling bij een pensioenfonds kunnen voorleggen aan de Ombudsman Pensioenen. Deze wijziging heeft geen gevolgen, omdat Bpf Foodservice de Ombudsman Pensioenen al had opgenomen in de geschillen/klachtenprocedure van het pensioenfonds.

Normen uit de Code pensioenfondsen waarvan door Bpf Foodservice is afgeweken in 2016

Bpf Foodservice heeft een inventarisatie van de naleving van de normen vastgesteld die jaarlijks waar nodig wordt geactualiseerd. Hierna worden de normen toegelicht die (nog) niet volledig worden nageleefd:

normnr	Inhoud norm	Toelichting op afwijking
18.	Het bestuur beschrijft in het jaarverslag helder en duidelijk de missie, visie en strategie van het pensioenfonds. Ook beschrijft het bestuur hierin of en in hoeverre het pensioenfonds de gestelde doelen heeft bereikt.	In 2015 en 2016 heeft het bestuur de missie, visie en strategie geformuleerd. Ook is gewerkt aan een verdere concretisering van de doelstellingen voor de korte, middellange en lange termijn. Hierover wordt gerapporteerd in het hoofdstuk 'Vooruitblik 2017'. Daarnaast toetst het bestuur periodiek de effectiviteit van zijn beleid, de realisatie van de doelstellingen en stuurt zo nodig bij. Deze toetsing van de nieuw vast te stellen doelstellingen zal in 2018 plaatsvinden. Hierover wordt dus in een later jaarverslag gerapporteerd.
67.	In het bestuur, het VO of het BO zitten ten minste één man en één vrouw.	Op het VO is dit in het verslagjaar van toepassing. Tot 1 januari 2016 gold dit ook voor het bestuur. In verband met het terugtreden van een bestuurder die aan dit criterium voldeed is dit in het verslagjaar niet meer het geval. Deze situatie ligt echter buiten de invloedssfeer van het bestuur. Voor het bestuur is deze doelstelling nog niet gerealiseerd. Het bestuur streeft dit na, voor zover mogelijk, gelet op de beperkte beschikbaarheid van geschikte kandidaten door benoemende organisaties en heeft in het kader van diversiteitsbevordering een diversiteitsbeleid vastgesteld.

normnr	Inhoud norm	Toelichting op afwijking
68.	In het bestuur, het VO of het BO zitten ten minste één lid boven en één lid onder de veertig jaar.	Op het VO is dit in het verslagjaar van toepassing. Voor het bestuur is deze doelstelling nog niet gerealiseerd. Tot 1 januari 2016 gold dit ook voor het bestuur. In verband met het terugtreden van een bestuurder die aan dit criterium voldeed is dit in het verslagjaar niet meer het geval. Deze situatie ligt echter buiten de invloedssfeer van het bestuur. Het bestuur streeft dit na voor zover mogelijk gelet op de beperkte beschikbaarheid van geschikte kandidaten en heeft in het kader van diversiteitsbevordering een diversiteitsbeleid vastgesteld.

Daarnaast heeft de Monitoringscommissie Code Pensioenfondsen in 2016 een rapportage gepubliceerd van de bevindingen over het jaar 2015 met betrekking tot de naleving van de Code door de pensioenfondsen. De aanbevelingen uit dit rapport staan geagendeerd voor begin 2017 en zullen, voor zover van toepassing, ter harte worden genomen.

Klachten en geschillen

Een deelnemer kan een klacht indienen als deze van mening is dat bij de uitvoering van de pensioenreglementen zijn rechten zijn geschaad. In 2016 zijn 14 klachten ingediend bij het pensioenfonds. Deelnemers worden altijd gewezen op de klachten- en geschillenprocedure in het pensioenreglement. De klachten hebben niet geleid tot procedures. Zonder noodzakelijke tussenkomst van de Commissie van Beroep of de Ombudsman Pensioenen, maar rekening houdend met een evenwichtige belangenafweging voor fonds en deelnemer, zijn de klachten door het bestuur afgehandeld.

Uitbestedingsbeleid

Aan uitbesteding is voor het pensioenfonds een aantal risico's verbonden. Het bestuur heeft daarom beleid vastgesteld voor de beheersing van risico's die samenhangen met uitbesteding van (delen van) bedrijfsprocessen. Doelstelling van het uitbestedingsbeleid is het waarborgen van continuïteit en constante kwaliteit van de dienstverlening. Het bestuur heeft voor de uitvoering en monitoring van het uitbestedingsbeleid een Commissie uitbesteding en risicomanagement (CUR) ingesteld.

Deze commissie bestaat uit drie bestuurders en heeft als voornaamste taken:

- het adviseren in de selecties en evaluaties van uitbestedingsrelaties en overige dienstverleners
- een coördinerende rol in de totstandkoming van het jaarwerk
- het opzetten en onderhouden van een risicomanagementstructuur.

In het volgende hoofdstuk volgt over het risicomanagement meer informatie. De exacte taken van de CUR zijn vastgelegd in een taakomschrijving en mandaatregeling.

De CUR heeft in dit verslagjaar met name bij de volgende onderwerpen stilgestaan:

ISAE-rapportages

Het fonds heeft het vermogensbeheer en de pensioenadministratie uitbesteed aan diverse partijen (zie bijlage organisatie pensioenfonds). Van deze dienstverleners ontvangt het fonds jaarlijks een ISAE-rapportage of een vergelijkbare rapportage. In deze rapportages verantwoorden de dienstverleners zich over consistente en correcte uitvoering van de uitbesteede processen. Ook over de beheersmaatregelen die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

In 2016 heeft het fonds onderzocht of de dienstverleningsovereenkomsten met benoemde diensten en de prestatienormen overeenkomen met ISAE-rapportages. Het fonds heeft hierbij gebruik gemaakt van een onafhankelijk adviseur. Uit dit onderzoek zijn een aantal bevindingen naar voren gekomen en vastgelegd in een rapport. De CUR is hierover met de uitbestedingsrelaties in gesprek

gegaan. In het volgende verslagjaar zal de CUR beoordelen of de uitbestedingsrelaties stappen hebben ondernomen op grond van de aanbevelingen die zijn gedaan. Daarnaast heeft de CUR een aantal eigen actiepunten benoemd die daarvoor worden opgepakt.

Evaluatie- en selectietraject actuarieel advies

In 2016 heeft een evaluatie plaatsgevonden met de actuarieel adviseur. Het bestuur heeft naar aanleiding hiervan besloten om een selectietraject in gang te zetten. Naast de bestaande adviseur zijn offertes bij twee andere partijen uitgevraagd. Na een selectietraject conform het uitbestedingsbeleid te hebben doorlopen heeft de CUR het bestuur geadviseerd om te kiezen voor Willis Towers Watson als opvolger van Aon Hewitt. Het bestuur heeft dit advies overgenomen. Willis Towers Watson heeft de werkzaamheden als adviserend actuaris eind 2016 van AON Hewitt overgenomen. Haar rol als certificerend actuaris heeft Willis Towers Watson beëindigd. Het bestuur heeft op advies van de CUR vervolgens Triple A geselecteerd als nieuwe certificerend actuaris.

Evaluatie pensioenuitvoeringsorganisatie AZL

Bpf Foodservice heeft haar pensioenuitvoering sinds 2001 ondergebracht bij uitvoeringsorganisatie AZL. In 2015 is gestart met een uitgebreid evaluatietraject. De overeenkomst is namelijk op onderdelen verouderd en het fonds is van mening dat de dienstverlening op sommige punten verbetering behoeft. In 2016 heeft het fonds, onder begeleiding van een adviseur, diverse gesprekken met AZL gevoerd om te komen tot een nieuwe overeenkomst met een Service Level Agreement, passend in het huidige tijdsbeeld. Deze contractonderhandelingen zijn begin 2017 afgerond.

Jaarwerk 2015

De CUR is tevreden over de afwikkeling van het jaarwerktraject 2015. Behoudens een enkele uitzondering zijn alle werkzaamheden binnen de planning gerealiseerd.

Btw-plicht

Per 1 januari 2015 is de btw-vrijstelling van het fonds komen te vervallen. Dit heeft een flinke kostenstijging tot gevolg gehad. De CUR heeft als opdracht om na te gaan op welke wijze de btw-last ten gunste van de deelnemers kan worden verlaagd. In het verslagjaar heeft de focus gelegen op de zogenaamde PPG-route. Dit houdt in dat het fonds vindt dat zij recht heeft op btw-af trek over alle betaalde btw op operationele kosten (exclusief vermogensbeheer). Het fonds heeft mede om kostentechnische redenen aan het einde van het verslagjaar besloten om voorlopig vanuit de zijlijn de ontwikkelingen in dit dossier te blijven volgen.

Risicomanagement en risicohouding

In de vorige paragraaf is gemeld dat het bestuur een CUR heeft ingesteld die ook belast is met de opzet en het onderhoud van een risicomanagementstructuur. Het bestuur heeft in 2016 risico-inventarisaties op diverse risicodeelgebieden doorgevoerd. In 2017 wordt dit traject afgerond. De uitkomst van dit traject moet leiden tot een integrale aanpak van het risicomanagement met een structureel karakter.

Aanwezige risico's

De belangrijkste doelstelling van het fonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen en het nastreven van de ambitie van de pensioenregeling. Bij het beheer en de financiering van de pensioenverplichtingen loopt het fonds risico's. De risico's kunnen ingedeeld worden in financiële en niet-financiële risico's. Onderstaande tabel geeft meer uitleg rondom de risico's die het fonds loopt. Meer kwalitatieve en kwantitatieve uitleg over de financiële risico's wordt gegeven in de risicoparagraaf bij de toelichting op de jaarrekening.

Financiële risico's	Definitie
Matching-/renterisico (S1)	Pensioenfondsen kennen doorgaans een langere looptijd voor hun verplichtingen dan voor hun bezittingen. Daardoor ontstaat een renterisico. Want bij een rentedaling nemen de verplichtingen meer toe in waarde dan de bezittingen.
Zakelijke waarden risico (S2)	De waarde van aandelen schommelt. Een fonds dat in zakelijke waarden belegt, loopt hierdoor risico.
Valutarisico (S3)	Valutarisico bestaat bij beleggingen in vreemde valuta. De kans dat de wisselkoers van vreemde valuta verslechtert ten opzichte van de euro betekent een risico voor een pensioenfonds omdat de verplichtingen in euro zijn. Dit risico ontstaat zowel bij directe beleggingen in vreemde valuta, als voor beleggingen in beleggingsfondsen die gewaardeerd zijn in vreemde valuta.
Grondstoffenrisico (S4)	Fondsen die beleggen in grondstoffen (commodities) lopen het risico dat de waarde van deze beleggingen daalt.
Kredietrisico (S5)	Het kredietrisico toont het effect van de kredietwaardigheid van een partij waar het fonds zaken mee doet. Hoe groot het kredietrisico is, blijkt uit de zogeheten creditspread. Deze spread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid, risicovrij, door het fonds wordt ontvangen. Een andere indicator van kredietrisico is de 'credit rating' die kredietbeoordelaars aan landen en bedrijven toekennen.
Verzekeringstechnisch risico (S6)	Het fonds staat bloot aan verzekeringstechnische risico's. Voornamelijk is dit het financiële risico door sterfte. De feitelijke sterfte van deelnemers is hoger of lager dan verwacht en de gemiddelde levensduur van deelnemers is lager dan of overtreft de verwachtingen. De sterftetrend wordt meegenomen bij de bepaling van de voorziening voor risico van het fonds. Het verzekeringstechnisch risico omvat ook het risico van negatief resultaat op de actuariële grondslagen waarmee de pensioenpremie en de technische voorziening worden bepaald. De belangrijkste actuariële risico's zijn het langlevensrisico, het overlijdensrisico en het arbeidsongeschiktheidsrisico.
Liquiditeitsrisico (S7)	Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen. Dat kan er toe leiden dat het fonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Dit risico wordt beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende liquiditeiten aan te houden.
Concentratierisico (S8)	Grote posten vormen een concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen worden per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur bij elkaar opgeteld. Concentratierisico kan optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. Een sterk sectorgebonden portefeuille van leningen kan door deze sectorconcentratie een verhoogd risico lopen. Als aandelen in dezelfde sector worden aangehouden is sprake van een cumulatief concentratierisico.
Beheerrisico (S10)	Actief beheer risico ontstaat doordat vermogensbeheerders actief beheer voeren op (delen van) de beleggingsportefeuille. Volgens het standaardmodel dient in beginsel alleen een buffer voor actief beheer risico gecijferd te worden voor aandelen indien de tracking error van de aandelenbeleggingen groter dan 1% is. De tracking error meet in hoeverre de aandelenmanager zich actief positioneert ten opzichte van de gekozen benchmark. Bij de berekening van het actief beheer risico dient eveneens rekening gehouden te worden met de total expense ratio (T.E.R.) van de aandelenbeleggingen.

Niet-financiële risico's	Definitie
Operationele risico	Het operationeel risico is het risico op verlies als resultaat van inadequate of foutieve interne processen, fouten door mensen en haperende systemen of door externe gebeurtenissen. Operationele risico's bedreigen de goede uitvoering van de pensioenregeling.
Uitbestedingsrisico	Het bestuur heeft met behoud van zijn verantwoordelijkheden de meeste werkzaamheden uitbesteed. Door de uitbesteding heeft het bestuur geen directe gezagsverhouding met de personen die bij de derde partij feitelijk en dagelijks zijn belast met de werkzaamheden.
Omgevingsrisico en wet- en regelgeving	Hieronder worden risico's verstaan als gevolg van externe veranderingen.
IT-risico	De informatietechnologie is een belangrijke risicocategorie voor pensioenfondsen. Omdat het merendeel van de fondsen de IT heeft uitbesteed, is dit risico tot een uitbestedingsrisico verworden. Niettemin heeft dit apart de aandacht van het bestuur gezien de impact.
Integriteitsrisico	DNB verstaat hieronder het risico voor het pensioenfonds door niet integere, onethische gedragingen van de organisatie, van medewerkers en partijen aan wie de werkzaamheden zijn uitbesteed.
Juridisch risico	Een pensioenfonds loopt het risico op claims. Dit risico ontstaat bijvoorbeeld doordat de fondsstukken niet voldoen aan de wettelijke bepalingen. Een ander risico is dat een fondsbestuurder in persoon juridisch wordt aangesproken. Een derde risico ontstaat als het beleid van het fonds niet consistent is. Een vierde risico ontstaat als het fonds niet of onduidelijk communiceert naar partijen. Een vijfde risico betreft de aansprakelijkheid als bedrijven die het fonds heeft ingehuurd hun werk niet goed doen.

Beleidsinstrumenten en -uitgangspunten

Als maatstaf voor de draagkracht van het fonds wordt de beleidsdekkingsgraad genomen. De ontwikkeling van de beleidsdekkingsgraad kan nadelig beïnvloed worden door bovenstaande risico's. Om de risico's te beheersen en de ontwikkeling van de beleidsdekkingsgraad te beïnvloeden heeft het fonds een aantal beleidsinstrumenten tot haar beschikking ¹⁾:

- Beleggingsbeleid
- Premiebeleid
- Toeslagbeleid

De uitgangspunten rondom deze beleidsinstrumenten volgen uit de kwalitatieve risicohouding ²⁾ die het fonds in 2015 heeft bepaald en is vastgelegd in de ABTN van het fonds.

De belangrijkste bevindingen hiervan zijn:

- Gezien de lage risicobereidheid en -draagvlak van de deelnemers van het fonds beschouwt het bestuur het als haar primaire taak om de nominale pensioenaanspraken te waarborgen. Alleen nadat de nominale aanspraken in voldoende mate zijn gewaarborgd, is het streven van het bestuur om vanuit het beleggingsrendement een indexatie toe te kennen;
- De gekozen pensioenregeling dient betaalbaar te zijn en te passen binnen de hoogte van de gedempte kostendekkende premie zoals vastgesteld door het bestuur.

¹⁾ Een verdere analyse van de impact die de mogelijke risico's met zich meebrengen en hoe deze de beleidsdoelstellingen van het fonds kunnen beïnvloeden staan beschreven in het crisisplan dat door het fonds in 2016 is geactualiseerd. Van belang op de verscheidene beleidsinstrumenten is ook de in het crisisplan genoemde kritische dekkingsgraad.

²⁾ Meer informatie over de vereisten voor het pensioenfonds inzake de Risicohouding volgt later in dit hoofdstuk.

Beleidsmatige toelichting op de aanwezige risico's

Het resulterende beleggingsbeleid kent, in overeenstemming met de uitgevoerde kwalitatieve risicohouding en het premiebeleid en toeslagbeleid, een relatief laag risicoprofiel. Met behulp van het beleggingsbeleid kan een verdere beleidsmatige toelichting gegeven worden over hoe het fonds met de belangrijkste financiële risico's omgaat. Volledigheidshalve wordt ook vermeld welk beleid het fonds voert rondom de niet-financiële risico's.

Financiële risico's	Definitie
Matching/-renterisico (S1)	Bpf Foodservice dekt eind 2016 het renterisico voor 70% strategisch af op basis van marktwaarde met behulp van obligaties en renteswaps. Er geldt een bandbreedte van 5%.
Zakelijke waarden risico (S2)	Bpf Foodservice heeft als beleid dat 25% van de portefeuille in zakelijke waarden wordt belegd en 75% in vastrentende waarden. Door deze relatief defensieve manier van beleggen, acht het fonds het zakelijke waarden risico acceptabel. Daarnaast is dit beleid in overeenstemming met de risicobereidheid van de deelnemers.
Valutarisico (S3)	Bpf Foodservice dekt het valutarisico in de beleggingsportefeuille voor gemiddeld 60% af. In de vastrentende waardenportefeuille is in het verslagjaar ook een deel geïnvesteerd in wereldwijde credits (bedrijfsobligaties). Hierbij is gekozen voor een valuta-afdekking van 100%. De aandelenportefeuille is wereldwijd belegd, onder te verdelen naar ontwikkelde en opkomende markten. Het valutarisico van de beleggingen in ontwikkelde markten wordt voor 50% afgedekt. Het valutarisico in de beleggingen in opkomende markten wordt vanaf 1 mei 2016 niet afgedekt.
Grondstoffenrisico (S4)	Bpf Foodservice belegt niet in grondstoffen.
Kredietrisico (S5)	Bpf Foodservice heeft voor het matching gedeelte van de vastrentende portefeuille gekozen voor een combinatie van swaps aangevuld met staatsobligaties van hoge kwaliteit. Daarnaast belegt Foodservice strategisch in credits met minimaal 'een investment grade credit rating' (BBB of hoger).
Verzekeringstechnisch risico (S6)	Bpf Foodservice houdt rekening met de sterftekanen en levensverwachting van de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden door het gebruik van de overlevingstafels van het Actuarieel Genootschap. Aan de sterftekanen die ten grondslag liggen aan de overlevingstafels worden fondsspecifieke correctiefactoren toegepast. Het bestuur zal van jaar tot jaar het gebruik van de overlevingstafels monitoren. De overlevingstafels zijn voor het laatst eind 2016 aangepast. Bpf Foodservice heeft de verzekeringstechnische risico's niet herverzekerd.
Liquideiteitsrisico (S7)	Bpf Foodservice belegt voor een klein deel in minder liquide beleggingen, namelijk het hypothekenfonds. Het grootste gedeelte (>90%) van de beleggingsportefeuille is echter zeer liquide. Dit geldt voor zowel de beleggingen in aandelen als vastrentende waarden. Het liquideiteitsrisico is hierdoor beperkt.

Financiële risico's	Definitie
Concentratierisico (S8)	Het fonds wil het concentratierisico zo veel mogelijk beperken, maar realiseert zich dat hier grenzen aan zijn. Het voornaamste doel is om te voorkomen dat er een te grote exposure is naar één tegenpartij. Daarnaast wordt ook gestreefd naar spreiding over beleggingscategorieën, regio's en sectoren. Het pensioenfonds gaat met concentratierisico om door de beleggingsportefeuille te spreiden over diverse beleggingscategorieën met elk een verschillend risicorendementsverhouding. Over spreiding in geografische gebieden en sectoren wordt gerapporteerd. Daarnaast wordt door de vermogensbeheerders de correlatie in de actief beheerde portefeuille gecontroleerd. Ook wordt bij de introductie van nieuwe beleggingstitels de invloed hiervan op de bestaande correlatie in ogenschouw genomen. Tot slot rapporteren de vermogensbeheerders over de grootste belangen in de portefeuille.
Beheerrisico (S10)	Het in aandelen belegd vermogen van het pensioenfonds wordt belegd in passief beheerde aandelenfondsen waarvan de tracking error ten opzichte van de index nagenoeg 0 bedraagt.

Niet-financiële risico's	Definitie
Operationele risico	De operationele uitvoering geschiedt door AZL N.V., Robeco, State Street (SSgA), Syntrus Achmea Real Estate & Finance (SAREF) en KAS BANK. Deze partijen hebben een ISAE 3402 (of vergelijkbare) rapportage bij Bpf Foodservice aangeleverd. Het bestuur is van oordeel dat de uitbesteding van de werkzaamheden garant staat voor een betere uitvoering van de pensioenregeling(en) dan indien zou zijn geopteerd voor eigen beheer. Dit betekent dat het bestuur een afzonderlijk uitbestedingsbeleid heeft geformuleerd, waarop elders in dit bestuursverslag wordt ingegaan.
Uitbestedingsrisico	Bij alle uitbestedingen houdt het fonds zich (in het belang van de deelnemers) volledig aan de regelgeving van DNB op dit gebied. Het fonds beschikt steeds over een uitbestedingsovereenkomst die voldoet aan artikel 34 van de Pensioenwet. Het fonds legt afspraken over procedures, processen, informatieverschaffing en te leveren diensten vast in een Service Level Agreement (SLA). De SLA bevat ten minste ook afspraken over de administratieve organisatie, de autorisatie en procuratiesystemen en de interne controle van de uitvoerende organisatie. AZL, Robeco, State Street en KAS BANK rapporteren elk kwartaal over de naleving van de SLA. Indien AZL, Robeco, SSgA, SAREF of KAS BANK een langdurig samenwerkingsverband met andere organisaties aangaat dan wel haar werkzaamheden geheel of gedeeltelijk overdraagt, wordt het bestuur daarover geïnformeerd. Hetzelfde geldt indien AZL, Robeco, SSgA, SAREF of KAS BANK besluiten essentiële werkzaamheden onderwerp van onder-uitbesteding te maken. Met het overleggen van de ISAE 3402 rapportage komt het fonds tegemoet aan de Beleidsregel 'Uitbesteding Pensioenfondsen'. Daarin bepaalt DNB dat een pensioenfonds dat zijn administratie uitbesteedt aan een uitvoerder verantwoordelijk is en blijft voor een juiste administratie. Ook over 2016 heeft AZL een ISAE 3402 type II rapportage en ISAE 3000 type II verklaring afgegeven. Ook Robeco, SAREF en KAS BANK zijn in het bezit van een ISAE 3402 rapportage. SSgA heeft een SOC1 rapport dat voldoet aan de ISAE 3402-standaarden. Voor de meeste relevante processen is een beschrijving van de AO/IC opgesteld inclusief beheersingsmaatregelen. De periodieke rapportages van zowel de uitvoeringsorganisaties als de externe adviseurs stellen het fonds in staat de risico's en de fondssituatie goed te volgen.

Niet-financiële risico's	Definitie
Omgevingsrisico en wet- en regelgeving	Bpf Foodservice verstaat onder het omgevingsrisico de verwachtingen van de toezichthouders, DNB en AFM, maar ook wijzigingen in Nederlandse en Europese wet- en regelgeving. Bpf Foodservice ziet geen mogelijkheden om invloed uit te oefenen op de totstandkoming van wet- en regelgeving. Bpf Foodservice voert de pensioenregeling uit conform wet- en regelgeving. De praktijk van de afgelopen decennia heeft aangetoond dat het risico gering is dat het pensioenfonds de wet- en regelgeving overtreedt dan wel nalatig is in de nakoming. Dit mede dankzij de juridische ondersteuning van externe adviseurs, compliance officer, de rol van de certificerend actuaire en accountant, alsmede de periodieke toetsing door DNB en AFM. Het bedrijfstakpensioenfonds kent een verplichte deelneming aan de pensioenregeling en ondervindt derhalve geen directe gevolgen van de markt als het om de omvang van het deelnemersbestand gaat. Voor het bestuur is de continuering van de verplichtstelling van de pensioenregeling hierbij een belangrijk dossier. In 2017 dient aangetoond te worden dat het georganiseerde bedrijfsleven een belangrijke meerderheid van de in de bedrijfstak werkzame personen vertegenwoordigt. Cao-partijen hebben in 2016 een verzoek tot wijziging van de verplichtstelling ingediend. De actuele status daarvan vindt u onder belangrijke gebeurtenissen na de balansdatum.
IT-risico	Het bestuur van Bpf Foodservice heeft kennis genomen van de ISAE 3402 en rapportages van de partijen waaraan IT-werkzaamheden zijn uitbesteed en geen grote onvolkomenheden aangetroffen.
Integriteitsrisico	Bpf Foodservice heeft een gedragscode inclusief incidenten- en klokkenluidersregeling en een integriteitsbeleid. De gedragscode is een wettelijke verplichting en DNB ziet actief toe op naleving. De compliance officer heeft de naleving van de gedragscode gecontroleerd en geen bijzonderheden geconstateerd. Ook voert het fonds een aanbestedingsbeleid uit waarin maatregelen zijn genomen om het integriteitsrisico bij uitbestedingsrelaties te beperken.
Juridische risico's	Bpf Foodservice heeft verschillende beheersmaatregelen benoemd die worden ingezet om het juridische risico te mitigeren. Het bestuur draagt er bijvoorbeeld zorg voor dat de leden van het bestuur voldoende kennis en kunde bezitten om de verantwoordelijkheid als bestuurder te kunnen dragen. Waar nodig worden externe specialisten ingeschakeld. De uitvoeringsorganisaties, accountants en de adviseurs van het fonds stellen het bestuur op de hoogte van ontwikkelingen via onder andere notities, nieuwsbrieven en seminars. Besluiten worden voorafgegaan door een gedegen analyse van gerelateerde juridische risico's. Ook is voor de bestuurders een bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering afgesloten. Daarnaast beschikt Bpf Foodservice over een klachten- en geschillenregeling

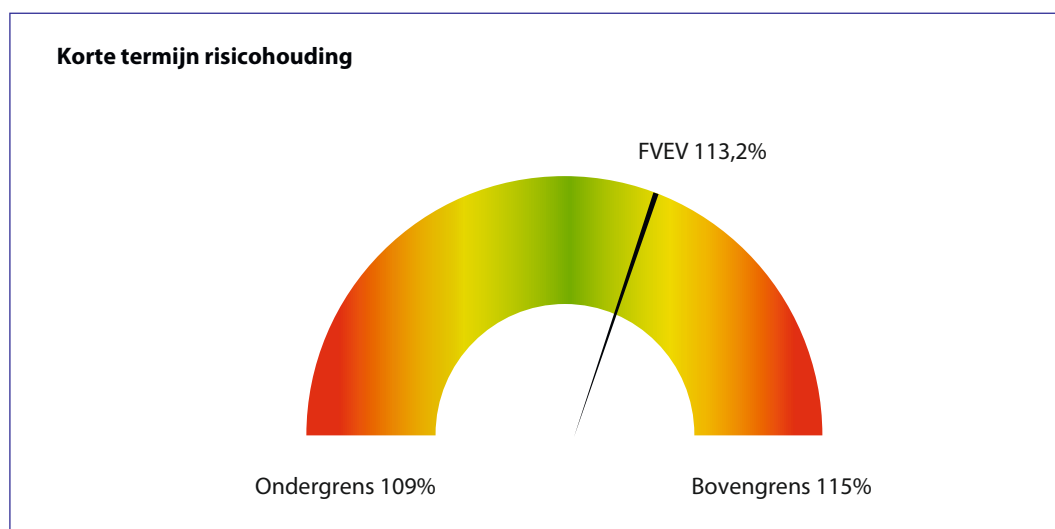
Risicohouding

Controle op het gevoerde beleid

Op grond van het FTK moet continu gemonitord en aan de deelnemers gecommuniceerd worden of het gevoerde beleid resulteert in de verwachte doelstellingen. Deze wettelijke verplichting komt tot uitdrukking in de zogeheten 'risicohouding'. De risicohouding van het fonds is de mate waarin het fonds, na overleg met sociale partners, het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht, bereid is beleggingsrisico's te lopen om de doelstellingen van het fonds te realiseren en de mate waarin het fonds beleggingsrisico's kan lopen gegeven de kenmerken van het fonds. De risicohouding wordt verder onderverdeeld in een korte termijn risicohouding en een lange termijn risicohouding.

Korte termijn risicohouding

De korte termijn risicohouding wordt gemeten aan de hand van de vereiste dekkingsgraad met bijbehorende bandbreedtes. Indien op enig moment de daadwerkelijke vereiste dekkingsgraad zich buiten deze bandbreedtes bevindt, is dit een eerste indicatie dat het gevoerde beleid niet in lijn is met de doelstellingen van het fonds. Het fonds heeft de risicohouding voor de korte termijn vastgesteld op een vereiste dekkingsgraad tussen de 109% en 115%. Gedurende 2016 is de daadwerkelijke vereiste dekkingsgraad binnen deze bandbreedtes gebleven en heeft het fonds haar beleid niet hoeven aanpassen. Eind 2016 bedraagt de feitelijk vereiste dekkingsgraad (FVEV) 113,2%.



Lange termijn risicohouding

De lange termijn risicohouding komt tot uitdrukking in de jaarlijks terugkerende haalbaarheidstoets. De belangrijkste uitkomst waarnaar in de haalbaarheidstoets gekeken wordt, is het pensioenresultaat. Het pensioenresultaat is een maatstaf voor koopkrachtbehoud. Conform de risicobereidheid van het fonds heeft het bestuur een pensioenresultaat en ondergrenzen vanuit verschillende scenario's gedefinieerd die aansluiten op de lange termijn risicohouding van het fonds. Het pensioenresultaat en ondergrenzen zijn door het bestuur vastgesteld en vastgelegd in de ABTN vanuit de volgende drie situaties:

- de situatie dat het fonds precies beschikt over het vereist eigen vermogen
- de situatie dat het fonds precies beschikt over de feitelijke dekkingsgraad
- de situatie van een slechtweerscenario van de feitelijke dekkingsgraad

In 2015 heeft het fonds aan deze wettelijke verplichting voldaan via de aanvangshaalbaarheidstoets. Dit heeft geleid tot een pensioenresultaat van 86% vanuit de situatie dat aan de feitelijke dekkingsgraad wordt voldaan. Tevens is met behulp van de aanvangshaalbaarheidstoets getoetst dat het premiebeleid realistisch en haalbaar is. In 2016 is uit de jaarlijkse haalbaarheidstoets gebleken dat de resulterende pensioenresultaten voldoen aan de in de risicohouding vastgestelde ondergrens en maximale afwijking.

Verslag Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht (RvT) heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. De RvT is ten minste belast met het toezien op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur.

De RvT legt verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden aan het verantwoordingsorgaan (VO) en in het jaarverslag. De RvT heeft voor zijn werkzaamheden 2016 een plan van aanpak opgesteld. Aan de hand van dit plan zijn de werkzaamheden in 2016 uitgevoerd. De RvT gebruikt als toetsingskader voor het uitvoeren van zijn taak de Code Pensioenfonds, de Pensioenwet en toezichtcode van de Vereniging Intern Toezichhouders Pensioensector (VITP).

Algemeen oordeel

De RvT is van mening dat het bestuur van het pensioenfonds zorgvuldig omgaat met de belangen van alle belanghebbenden. Het bestuur is deskundig en betrokken. Het bestuur is drukdoende beleid te maken en processen te versterken. Het bestuur vormt een goed team en gaat respectvol met elkaar om.

De RvT is positief over de samenwerking tussen bestuur en RvT. Frequent overleg tussen het dagelijks bestuur en de RvT draagt bij aan een goede werkwijze. Daarnaast wordt hierdoor bewerkstelligd dat de RvT tijdig is geïnformeerd en indien nodig snel kan schakelen.

Belangrijke waarnemingen, bevindingen en aanbevelingen

De governance van het pensioenfonds dient bij te dragen aan de bestendigheid van het fonds en de kwaliteit van het bestuur en besluitvorming. De RvT heeft vastgesteld dat het bestuur continu werkt aan een verdere verbetering van de governance in de brede zin.

Met het organiseren van studiedagen, waarbij ook de RvT en het VO waren uitgenodigd, zijn er stappen gemaakt op het gebied van de governance en de permanente ontwikkeling van deskundigheid.

Het bestuur heeft voortgang gemaakt met het uitvoeren van de zelfevaluatie en een aanvang gemaakt met individuele evaluaties. De RvT vindt het van belang dat het bestuur dit in 2017 verder invult met daarbij ook aandacht voor de "zachte kant" van besturen en samenwerken zoals boardroom dynamics.

Bij het invullen van vacatures is in toenemende mate aandacht voor het opstellen van functieprofielen, diversiteit en het te doorlopen proces. Diversiteit in de brede zin van het woord helpt om onderwerpen van verschillende invalshoeken te belichten en bijdragen aan creativiteit, kwaliteit en evenwichtigheid in de besluitvorming. Diversiteit is binnen het bestuur nog onvoldoende aanwezig.

In 2016 is een bestuursvacature nog niet ingevuld. Hoewel dit deels samenhangt met de afwikkeling van de nieuwe CAO Foodservice, is dit een ongewenste situatie. Mede gezien de hoge werklast van het bestuur. De RvT beveelt aan voortgang te maken met de invulling van deze vacature.

De invulling van het voorzitterschap van de beleggingscommissie was een frequent gespreksonderwerp tussen bestuur en RvT. De RvT heeft met diverse adviezen het bestuur ondersteund om deze vacature goed in te vullen.

Het bestuur vergadert veel en lang. Meerdere bestuursleden besteden veel tijd aan het fonds. Het fonds mag zich gelukkig prijzen dat het bestuur zo betrokken is en in staat is om deze tijd aan het fonds te besteden. Opnieuw vraagt de RvT aandacht voor een evenwichtige verdeling van de werklast en actieve betrokkenheid in het bestuur.

De RvT signaleert dat het bestuur op bepaalde belangrijke thema's voortgang boekt maar dat onderwerpen lang op de agenda staan. De RvT geeft het bestuur mee om in overweging te nemen meer strategische onderwerpen op de agenda te zetten en onderwerpen die meer uitvoerend van aard zijn buiten de vergadering te behandelen.

Het bestuur heeft in 2016, evenals in 2015 aandacht besteed aan de (herijking van de) missie, visie & strategie en de toekomst van het fonds. Helaas is de voortgang beperkt en heeft het bestuur dit onderwerp in 2016 niet afgerond. Het is van belang dat bestuursbesluiten, zoals recent een collectieve waardeoverdracht en de wijziging van de verplichtstelling, passen binnen de strategie van het fonds, bijdragen aan de positie van het fonds en in het belang zijn van de deelnemers. Daarnaast is de pensioensector in beweging en zal op termijn een stelselwijziging aan de orde zijn. De RvT ziet mede daarom graag dat het bestuur de discussie over missie, visie en strategie afrondt en heldere keuzes maakt.

De totstandkoming van de CAO Foodservice, de wijziging van de verplichtstelling van het fonds en de collectieve waardeoverdracht van HANOS zijn overigens voor het fonds wel belangrijke ontwikkelingen geweest. Diverse juridische procedures, die al jaren speelden, alsmede de dreigende onvoldoende representativiteit binnen de sector zijn hiermee opgelost. Het bestuur heeft voortvarend en vasthoudend gehandeld.

In de bestuursvergaderingen is de terugkoppeling van de beleggingscommissie en de commissie uitbesteding en risicomanagement een vast agendapunt. De RvT vraagt aandacht voor voldoende discussie, toezicht en countervailing power op deze belangrijke aandachtsgebieden. Onderwerpen zoals bijvoorbeeld de ontwikkeling van de financiële positie en de effectiviteit van de renteafdekking verdienen voortdurend bestuurlijke aandacht. De RvT vindt het wenselijk dat het bestuur aandacht geeft aan het mogelijke scenario van een rentestijging waarbij de dekkingsgraad, gezien de renteafdekking, van het fonds nauwelijks verbetert.

De RvT blijft ook aandacht vragen voor het risicobeleid om zowel de financiële als de niet financiële risico's duidelijk inzichtelijk te maken. In 2016 is de risicocultuur, het risicomanagement en de "countervailing power" versterkt. De commissie uitbesteding en risicomanagement is inmiddels operationeel en met behulp van externen worden stappen gezet met de implementatie van "integraal risicomanagement". De RvT beveelt aan dit proces op korte termijn af te ronden.

De RvT vindt het belangrijk dat aantoonbaar bij ieder besluit dat de belangen van (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en aangesloten werkgevers raakt, evenwichtig de belangen van alle betrokken stakeholders worden afgewogen. Uit notulen en beleidsstukken is niet altijd te herleiden welke onderbouwing en belangenafweging het bestuur heeft gehanteerd. De RvT acht het vanuit het oogpunt van transparantie en verantwoording naar de belanghebbenden bij het fonds wenselijk dat deze onderbouwing en de belangenafweging wordt vastgelegd.

De RvT heeft bij de beoordeling van de evenwichtige belangenafweging ook gekeken naar de premievaststelling 2017. De benodigde premie voor 2017 stijgt. De huidige premie is niet voldoende om in 2017 de opbouw te financieren. Het bestuur heeft met instemming van CAO partijen besloten om de premie te verhogen tot het maximum. Deze maximale premie is samen met een onttrekking uit de premie-toeslagreserve voldoende om de opbouw in 2017 te financieren. De RvT is van mening dat voor de premievaststelling van 2017 sprake is van een evenwichtige belangenafweging. De RvT beveelt het bestuur aan vroegtijdig te kijken naar de premievaststelling voor 2018 aangezien een aanpassing van de premie en/of de opbouw vanaf 2018 nodig kan zijn.

Communicatie heeft in 2016 veel aandacht gekregen met de invoering van de Wet Pensioencommunicatie. Er is een communicatiebeleid ontwikkeld dat voldoet aan de pensioenwetgeving. Bij de uitvoering van het communicatiebeleid probeert het fonds zoveel mogelijk de werkgevers te betrekken. Dit heeft geleid tot een nieuwe website en de invoering pensioen 1-2-3. De RvT vindt het van belang dat ook de effectiviteit van deze activiteiten wordt onderzocht. Een ander aandachtspunt is de wijze waarop over de financiële positie van het fonds met de deelnemers wordt gecommuniceerd.

Tot slot

De RvT waardeert de wijze waarop het bestuur open staat voor de observaties, de suggesties en adviezen van de RvT. Ook in 2017 staat er weer veel op de agenda van het bestuur. De RvT zal het bestuur daarbij waar nodig of gewenst adviseren en trachten bij te dragen aan kwalitatief goede besluitvorming.

Met deze rapportage rapporteert de RvT aan het bestuur en legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan. De RvT heeft kennisgenomen van het jaarverslag over 2016 en heeft op 15 juni 2017 zijn goedkeuring verleend aan het bestuur die de jaarrekening en het jaarverslag heeft vastgesteld.

De Raad van Toezicht:

Jeroen Hilbrands (voorzitter), Antoinetta Eikenboom en Christiaan Tromp

Reactie bestuur op rapportage Raad van Toezicht 2016

Het bestuur van Bpf Foodservice heeft met tevredenheid kennisgenomen van de rapportage van de Raad van Toezicht. Het bestuur kijkt terug op een intensief bestuursjaar waarin het bestuur en de raad goed hebben samengewerkt. Het bestuur complimenteert de raad met de verfrissende aanpak van de beoordeling en de concrete observaties en aanbevelingen aan het bestuur.

Aanbevelingen 2015

Het bestuur heeft een groot deel van de aanbevelingen over verslagjaar 2015 in 2016 opgevolgd. Dat niet alle aanbevelingen al in 2016 volledig zijn opgevolgd is deels te verklaren door de prioritering en deels omdat het moment nog niet geschikt was om er al opvolging aan te geven. Hierna wordt bij de belangrijkste openstaande punten en thema's een korte terugkoppeling gegeven:

Vermogensbeheer

- Onderbouw de inrichting van het vermogensbeheer met 2 vermogensbeheerders.
- Laat een check uitvoeren op de beleggingsfondsen en managers.
- Check op de huidige vermogensbeheercontracten op marktconformiteit
- Overweeg een eigen 'template' (contract) op te stellen als basis te gebruiken voor de mogelijke heronderhandeling met de vermogensbeheerders.
- Maak een beschrijving van welke taken AZL en Sprenkels & Verschuren voor vermogensbeheer uitvoeren en welke verantwoordelijkheden de beleggingscommissie heeft.

De beleggingscommissie heeft in 2016 een nieuwe voorzitter van de commissie benoemd. Naast de lopende zaken uit de roadmap is actief richting gegeven aan de evaluatie en inrichting van het beleggingsproces en de uitbestedingsrelaties. Dit heeft geresulteerd in een stappenplan waarin het beleggingsproces met taken en verantwoordelijkheden is vormgegeven. Ook de inrichting van het vermogensbeheer is geëvalueerd. Dit heeft niet geleid tot een andere aanpak. De aanbeveling om een eigen template op te stellen voor vermogensbeheerders wordt op een andere wijze geëffectueerd. Een adviseur is gevraagd om een lopend vermogensbeheercontract op marktconformiteit en wet- en regelgeving te checken. De daaruit voortkomende checklist kan de komende jaren worden gebruikt bij de evaluatie en heroverweging van de uitbestedingsrelatie met vermogensbeheerders.

Governance

- Stel een jaarlijks opleidingsplan op.
- Evalueer het functioneren van het bestuursmodel.
- Bekijk hoe de werklast binnen het bestuur voor iedereen hanteerbaar en reëel blijft.

Bpf Foodservice heeft een jaarlijks opleidingsplan- en budget beschikbaar. De bestuurders dienen in hun aandachtsgebieden niveau B te hebben of in een afgebakende periode te bereiken. Daarnaast wordt het bestuur regelmatig bijgeschoold en geacht kennis bij te houden. Hiervoor plant het bestuur ook regelmatig collectieve opleidingsdagen. Om de werklast van het bestuur te verminderen worden in de commissies per aandachtsgebied de onderwerpen die betrekking hebben op dat specifieke deelgebied voorbereid. Het bestuur verwacht hiermee en door meer mandatering aan de uitvoerder en meer effectiviteit bij de uitvoerder de werklast te verminderen. In juli 2014 is gekozen voor het paritair bestuursmodel. Voor evaluatie in 2015 was het nog te vroeg. In samenhang met de strategische heroriëntatie in 2016 en 2017 pakt het bestuur ook de evaluatie van het bestuursmodel op.

Beleid

- Maak voortgang met het afronden van het opstellen van een missie, visie en strategie.
- Zorg ervoor dat een contract ten allen tijde de uitbestedingsregels van DNB bevat.
- Inventariseer of uitbestedingsrelaties voldoen aan de vereisten van het uitbestedingsbeleid.

In 2016 heeft het bestuur onder begeleiding van een adviesbureau gewerkt aan een verdere concretisering van de doelstellingen op de korte, middellange en lange termijn. In 2017 verwacht het bestuur dit af te ronden en invulling te kunnen gaan de strategische agenda voor de komende jaren. Daarnaast is het bestuur intensief bezig geweest met de contracts-onderhandelingen met AZL. Het af te ronden nieuwe contract van AZL zal voldoen aan alle wet- en regelgeving. Voor uitbestedingsbeleid kent het fonds een evaluatie-en selectieprocedure die voldoet aan de 'Guidance' DNB en dwingt om regelmatig de uitbestedingsrelaties te evalueren.

Aanbevelingen verslagjaar 2016

Het bestuur informeert de RvT graag en tijdig van lopende belangrijke dossiers en gaat de dialoog daarbij niet uit de weg. Het bestuur neemt de aanbevelingen voor 2016 dan ook ter harte voor zover deze nog niet zijn opgepakt. Met een groot deel van de aanbevelingen is het bestuur al in 2017 aan de slag gegaan.

Voor de versterking van de governance heeft begin 2017 een zelfevaluatie plaatsgevonden onder de bestuursleden. Dit was het vervolg op de bestuurs-evaluatie die in 2016 heeft plaatsgevonden. De zelf-evaluaties zijn onderdeel van de roadmap en worden met het dagelijks bestuur gedeeld om daarover van gedachten te wisselen. In de bestuursvergadering daagt de voorzitter de bestuursleden uit om zich te mengen in discussies over specifieke onderwerpen om tot zorgvuldige belangenafweging en besluitvorming te komen. Het onderwerp diversiteit staat heel hoog op de agenda en er zijn door het bestuur in 2017 al diverse acties op ondernomen. De verwachting is dat dit in 2017 en in de toekomst resultaat zal opleveren. Voor de notulen zijn afspraken gemaakt om de belangenafweging, alvorens een besluit te nemen, beter vast te leggen.

Voor de overige aanbevelingen van de RvT, zoals de onderlinge samenwerking als periodiek agendapunt, meer strategische onderwerpen op de agenda en voldoende countervailing power en risicomanagement zijn al diverse stappen gezet en zal door het bestuur in het verslagjaar 2017 verder worden vormgegeven.

Beleid bestuur

In maart 2017 heeft het bestuur gezamenlijk de strategische richting voor Bpf Foodservice bepaald.

Kern van de strategie is om het fonds te versterken door beheerste groei en voor te bereiden op een rol in een samenwerkingsverband of als zelfstandig fonds met voldoende schaalgrootte voort te bestaan. Vanuit dat perspectief wordt momenteel per commissie een actieplan uitgewerkt om begin juli 2017 aan het bestuur voor te leggen. Doelstelling van het bestuur is om in juli een strategische

roadmap met concrete acties voor de komende 3 jaar te realiseren die doorlopend wordt getoetst, geëvalueerd en bijgesteld als ontwikkelingen daar toe aanleiding geven, gebaseerd op een lange termijnvisie met een horizon van ca. 6 jaar.

Voor de contractverlenging met AZL is de intentie uitgesproken om het contract voor 5 jaar te verlengen. De onderhandelingen zijn recent afgerond en het bestuur is op dit moment bezig met de invulling van de benodigde efficiency verbeteringen en de kwaliteit van de dienstverlening. Momenteel worden nog details in het contract uitgewerkt en zal het contract binnenkort ter ondertekening worden aangeboden.

Begin juni is, conform agenda, met de Pensioencommissie vergaderd over de scenario's 2018. Daarbij is een onderzoek gedaan naar de premie versus opbouw en dit heeft als leidraad gediend in de discussie. De Pensioencommissie heeft een advies geformuleerd voor de CAO-onderhandelingen van sociale partners.

Inmiddels zijn alle inventarisaties voor integraal risicomanagement op één na afgerond. Begin december staat een beleidsdag met het bestuur gepland voor de integrale aanpak van het risicomanagement. Deze beleidsdag wordt voorbereid door de commissie uitbesteding en risicomanagement en een externe specialist.

De Code Pensioenfondsen wordt gebruikt als leidraad voor het besturen van het Pensioenfonds. Jaarlijks evalueert het bestuur in hoeverre de afzonderlijke normen nog steeds worden nageleefd.

Communicatie naar deelnemers en werkgevers

In het kader van de strategische roadmap is de communicatiecommissie aan de slag met het uitwerken van een plan voor de te bereiken doelgroepen. Er wordt daarbij gebruik gemaakt van onderzoek onder de doelgroepen. In het plan wordt het meten van de communicatie-inspanningen, taalgebruik, toonzetting, consistentie van de boodschap en begrijpelijkheid voor de deelnemer, meegenomen.

Vervolg

In het najaar van 2017 komen het bestuur en de raad bij elkaar. Het bestuur stelt zich voor om deze bespreking in het kader van de strategische ontwikkelingen te plaatsen. Daarbij zullen meerdere aanbevelingen van de raad over het verslagjaar 2016 onderdeel van deze bespreking zijn.

Het bestuur is zeer tevreden over de verdieping die is behaald op het gebied van dialoog met de raad van toezicht en ziet uit naar een verdere intensivering van de samenwerking. Het bestuur beschouwt het hoge deskundigheidsniveau binnen de raad van toezicht, de gestructureerde aanpak en de korte lijnen in het contact als waardevolle uitgangspunten ter bevordering van de robuustheid van de organisatie van het pensioenfonds en in het belang van de continuïteit en de deelnemers.

Verslag verantwoordingsorgaan

Oordeel van het verantwoordingsorgaan over het door het bestuur gevoerde beleid en het handelen van het bestuur in 2016

Inleiding

Het Verantwoordingsorgaan geeft, conform artikel 115a van de Pensioenwet, een oordeel over het handelen van het bestuur aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en andere informatie, waaronder de bevindingen van de Raad van Toezicht, over het door het bestuur uitgevoerde beleid, evenals over beleidskeuzes voor de toekomst.

Samenstelling verantwoordingsorgaan

Het Verantwoordingsorgaan bestaat uit vier leden;

- Eén vertegenwoordiger namens de werkgevers: mevrouw Van der Horst (voorzitter even jaren);
- Eén vertegenwoordiger namens de pensioengerechtigden: de heer Klinge (voorzitter oneven jaren);
- Twee vertegenwoordigers namens de deelnemers: mevrouw Foederer en de heer Hoekstra.

Vergaderingen verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan ontvangt na elke bestuursvergadering de relevante stukken en notulen teneinde advies uit te brengen dan wel een oordeel te kunnen geven over het door het bestuur gevoerde beleid.

In 2016 heeft het verantwoordingsorgaan vier maal zelfstandig overleg gevoerd. Daarnaast heeft in het kader van de adviesaanvraag over de vrijwillige aansluiting en collectieve waardeoverdracht van Hanos een aanvullende telefonische bespreking plaatsgevonden. Over dit onderwerp heeft ook een kennissessie en een telefonisch overleg met het bestuur en de raad van toezicht plaatsgevonden. Voorts is het verantwoordingsorgaan bij het vooroverleg en de vaststelling van het jaarverslag over 2015 aanwezig geweest en heeft een afzonderlijk overleg met het bestuur plaatsgevonden. Ook zijn de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan twee keer zelfstandig bij elkaar geweest. In een van deze bijeenkomsten heeft de raad van toezicht de gebruikelijke verantwoording aan het verantwoordingsorgaan afgelegd.

Verder heeft het verantwoordingsorgaan een kennissessie over het beleggingsbeleid van Bpf Foodservice gevolgd. Deze sessie werd door de voorzitter van de beleggingscommissie verzorgd. Tot slot heeft een aantal leden van het verantwoordingsorgaan enkele collectieve opleidingsdagen van het bestuur op geschiktheidsniveau B bijgewoond.

Adviezen verantwoordingsorgaan

In het verslagjaar heeft het bestuur het verantwoordingsorgaan conform het reglement en de Pensioenwet in de gelegenheid gebracht advies uit te brengen over:

- vrijwillige uitvoeringsovereenkomsten, waaronder de aansluiting van Hanos;
- de collectieve waardeoverdracht van Hanos;
- het communicatiebeleidsplan;
- het uitvoeringsreglement; en
- de samenstelling van de feitelijke premie.

Het verantwoordingsorgaan heeft over deze onderwerpen positief geadviseerd.

Algemeen oordeel en speerpunten

Het verantwoordingsorgaan kan in zijn algemeenheid instemmen met de gemaakte beleidskeuzes van het bestuur in het afgelopen jaar en oordeelt positief over het handelen van het bestuur en het gevoerde beleid. Het verantwoordingsorgaan blijft van oordeel dat het bestuur in algemene zin voor een integere, verantwoorde en evenwichtige bedrijfsvoering zorgt. Verder spreekt het verantwoordingsorgaan zijn waardering uit voor de wijze waarop het bestuur het dossier Hanos in het verslagjaar heeft afgewikkeld.

Het verantwoordingsorgaan benoemt jaarlijks een aantal onderwerpen waaraan het verantwoordingsorgaan in dat jaar extra aandacht wil besteden. In 2016 betrof dit het communicatie- en beleggingsbeleid. In het kader van het communicatiebeleid heeft het verantwoordingsorgaan een praktijkcasus voorbereid die door omstandigheden in het verslagjaar niet afgehandeld kon worden. Over de uitkomst wordt in het volgende verslagjaar gerapporteerd. Met betrekking tot het beleggingsbeleid heeft het verantwoordingsorgaan een toelichting ontvangen van de voorzitter van de beleggingscommissie. Deze sessie heeft tot een verdere verdieping van de kennis over het beleggingsbeleid en de inrichting van de beleggingsorganisatie binnen het fonds geleid.

Reactie verslag Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht heeft op 1 juni 2017 verantwoording afgelegd aan het verantwoordingsorgaan, aan de hand van haar jaarlijkse rapportage. De Raad van Toezicht heeft daarnaast tijdens deze bijeenkomst naar tevredenheid aanvullende vragen beantwoord, die door het verantwoordingsorgaan zijn gesteld. Het verantwoordingsorgaan is content met de structurele aanpak waarop het intern toezicht door de Raad van Toezicht wordt ingevuld en van mening dat het deskundigheidsniveau naar behoren is om voldoende countervailing power te bieden aan het bestuur. Voorts stelt het verantwoordingsorgaan vast dat de adviezen van de Raad van Toezicht over het verslagjaar 2015 voor een groot deel zijn opgevolgd, de Raad van Toezicht over het algemeen positief is over het handelen van het bestuur in 2016 en de samenwerking tussen deze organen goed verloopt.

Het verantwoordingsorgaan ziet uit naar een constructieve voortzetting van de samenwerking met de Raad van Toezicht en wil dit graag verder intensiveren.

Aldus vastgesteld en ondertekend door het verantwoordingsorgaan van Bpf Foodservice d.d. 1 juni 2017.

Reactie bestuur op oordeel verantwoordingsorgaan over gevoerd beleid in 2016

Het bestuur stelt met tevredenheid vast dat het verantwoordingsorgaan instemt met het gevoerde beleid in 2016. Het bestuur is daarnaast positief over de onderlinge samenwerking. In het bijzonder spreekt het bestuur zijn waardering uit voor de flexibele houding die het verantwoordingsorgaan in het verslagjaar heeft ingenomen ten aanzien van het adviestraject inzake de aansluiting en collectieve waardeoverdracht van Hanos. Dit heeft ertoe bijgedragen dat het fonds samen met alle betrokkenen een belangrijke stap heeft kunnen maken in de realisatie van zijn doelstellingen.

Tot slot dankt het bestuur het verantwoordingsorgaan voor zijn verslag over verslagjaar 2016 en ziet uit naar de voortzetting van een goede samenwerking in de toekomst.

Vooruitblik 2017

Het bestuur van Bpf Foodservice richt zich in 2017 vooral op de volgende aandachtspunten:

Aansluitingsbeleid

Op 5 december 2016 heeft Bpf Foodservice namens sociale partners in de bedrijfstak voor de Foodservice en de Groothandel in Levensmiddelen een aanvraag ingediend voor wijziging en gedeeltelijke intrekking van de verplichtstelling van Bpf Foodservice. De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft op 13 februari 2017 besloten in te stemmen met deze aanvraag. Dit besluit is op 16 februari 2017 integraal gepubliceerd in de Staatscourant en op 17 februari 2017 is de nieuwe verplichtstelling in werking getreden. In 2017 richt het bestuur zich op de van belang zijnde wijzigingen in het aansluitingsbeleid die voortvloeien uit de gewijzigde verplichtstelling. Het bestuur zal de gevolgen van de gewijzigde verplichtstelling monitoren.

Beleggingsbeleid

In 2017 staat de uitvoering van de periodieke ALM-studie op de agenda. De uitkomsten hiervan zullen binnen de mogelijkheden worden vertaald in een aanpassing van het beleggingsbeleid. Onderdeel van deze studie zal een enquête onder de deelnemers over de risicobereidheid en houding ten opzichte van maatschappelijk verantwoord beleggen zijn.

Communicatiebeleid

Naast het nieuwe format van de pensioenoverzichten zal in 2017 de nadruk liggen op een verdere digitalisering van de communicatie. Ook zal een onderzoek onder de deelnemers naar de tevredenheid en risicobereidheid worden gedaan.

Harmonisatie pensioenregelingen

Het pensioenfonds heeft zich tot doel gesteld om één geharmoniseerde pensioenregeling uit te voeren die past binnen de fiscale kaders en voldoet aan overige wet- en regelgeving. De nieuwe pensioenregeling dient, gezien de eenvoud, zoveel mogelijk te leiden tot een besparing in de uitvoeringskosten en tot transparantie en begrijpelijke communicatie naar alle deelnemers en werkgevers toe. In 2017 onderzoekt het bestuur op welke manier de beoogde harmonisatie kan worden gerealiseerd.

Integraal risicomanagement

De focus in 2016 lag op de implementatie en in uitvoering nemen van een integraal risicomanagementbeleid. Ook in 2017 zal de focus hierop blijven. Naast het integrale aspect onderzoekt het bestuur methoden om het risicomanagement structureel te monitoren.

Uitbestedingsbeleid

Zoals in het hoofdstuk 'Uitbestedingsbeleid' is toegelicht heeft het bestuur de dienstverlening van de uitvoeringsorganisatie in het verslagjaar geëvalueerd en hebben onderhandelingen plaatsgevonden over een vernieuwing van de overeenkomst. De onderhandelingen hebben in maart 2017 tot een principe akkoord geleid. Momenteel wordt gewerkt aan de afronding van de overeenkomst.

Strategische agenda

In 2016 heeft het bestuur een aantal strategiesessies georganiseerd. Begin 2017 heeft dit geresulteerd in een rapport met een aantal scenario's om naar de korte, middellange- en lange termijn te kijken. Vanuit dat perspectief wordt per commissie een actieplan uitgewerkt om op de beleidsdag in 2017 aan het bestuur voor te leggen. Doelstelling is om met elkaar een strategische roadmap voor de komende 3 jaar te realiseren die jaarlijks wordt getoetst, geëvalueerd en bijgesteld als ontwikkelingen daar toe aanleiding geven.

Wijziging pensioenleeftijd

De fiscale pensioenleeftijd wordt per 1 januari 2018 verhoogd naar 68 jaar. Dit zou kunnen leiden tot een aanpassing van de pensioenregeling. In 2017 zal het bestuur hierover in overleg treden met sociale partners. Naast uitvoeringstechnische- en communicatieaspecten zal daarbij gekeken worden naar de kostprijs van het pensioen binnen de beschikbare premie.

Verkiezingen en nieuw pensioenstelsel

Op 8 juli 2016 heeft het kabinet de onderzoeksrichtingen voor de toekomst van het pensioenstelsel uiteen gezet. Het is aan het nieuwe kabinet, dat gevormd wordt op basis van de uitslag van de verkiezingen op 15 maart 2017, om daaraan gevolg te geven. Een hoofdrichting betreft de afschaffing van de doorsneesystematiek. Daarnaast werd positief geoordeeld over de haalbaarheid van een nieuw contracttype gebaseerd op persoonlijke pensioenvermogens, met de mogelijkheid van omzetting van bestaande rechten en aanspraken. Het bestuur volgt de ontwikkelingen nauwgezet en past zijn beleid en strategie waar nodig en binnen zijn eigen invloedssfeer aan.

Het verslag van het bestuur is vastgesteld te Utrecht, 15 juni 2017.

Het bestuur

Jelle Griffioen
(werkgeversvoorzitter)

Martijn Raaijmakers
(werknemersvoorzitter)

Gerard Wegh

Nico Passchier

Maurice Krah

Bert Kok

Boudewijn Heineman

Jaarrekening

Balans per 31 december

(na bestemming van het saldo van baten en lasten; in duizenden euro)

Activa	2016	2015
Beleggingen voor risico pensioenfondsen [1]		
Aandelen	334.516	263.258
Vastrentende waarden	878.189	727.386
Derivaten	1.696	4.837
	1.214.401	995.481
Beleggingen voor risico deelnemers [2]	207	225
Vorderingen en overlopende activa [3]	4.825	6.092
Liquide middelen [4]	3.848	8.893
Totaal activa	1.223.281	1.010.691

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva	2016	2015
Reserves [5]		
Vrije reserve	-70.673	-60.558
Premietoelagreserve	9.374	3.139
Reserve solvabiliteitsrisico's	140.406	113.108
	79.107	55.689
Technische voorzieningen [6]		
Voorziening pensioenverplichtingen eigen rekening	1.140.562	952.538
Voorziening voor risico deelnemers [7]	207	225
Kortlopende schulden en overlopende passiva [8]	3.405	2.239
Totaal passiva	1.223.281	1.010.691

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2016	2015
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen [9]		
Directe beleggingsopbrengsten	6.518	9.966
Indirecte beleggingsopbrengsten	121.866	-22.479
Kosten van vermogensbeheer	-1.582	-1.551
	126.802	-14.064
Bijdragen van werkgevers en werknemers [10]	62.003	48.479
Saldo van inkomende en uitgaande waardeoverdrachten [11]	43.312	2.440
Pensioenuitkeringen [12]	-15.298	-14.716
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen eigen rekening [13]		
Inkoop backservice- en comingservice aanspraken	-53.846	-41.607
Toevoeging in verband met kosten	-1.096	-755
Overgenomen pensioenverplichtingen	-37.744	-4.864
Benodigde interesttoevoeging (1 jaars-rente)	612	-1.470
Uitkeringen	15.527	14.960
Overgedragen pensioenverplichtingen	1.473	1.377
Vrijgevallen voor kosten	342	299
Resultaat op kanssystemen	341	2.159
Wijziging rentetermijnstructuur	-119.867	-72.736
Wijziging actuariële grondslagen en/of methoden	7.183	1.586
Toeslagverlening	-2	-205
Incidentele mutaties voorziening	-12	284
Correcties en overige mutaties	-935	-776
	-188.024	-101.748
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten [14]	-4.694	-4.121
Overige baten en lasten [15]	-683	1.096
Saldo van baten en lasten	23.418	-82.634

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Bestemming van het saldo

Vrije reserve

Reserve solvabiliteitsrisico's

Premietoelagreserve

	2016	2015
Vrije reserve	-10.115	-116.027
Reserve solvabiliteitsrisico's	27.298	33.393
Premietoelagreserve	6.235	0
	23.418	-82.634

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2016	2015
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	60.138	50.288
Overgenomen pensioenverplichtingen	45.310	3.441
	105.448	53.729
Uitgaven		
Uitgekeerde pensioenen	-15.272	-14.721
Overgedragen pensioenverplichtingen	-1.359	-1.025
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-4.522	-4.226
	-21.153	-19.972
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten	7.332	10.849
Verkopen en aflossingen beleggingen	760.434	437.207
	767.766	448.056
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-855.341	-478.181
Kosten van vermogensbeheer	-1.765	-1.640
	-857.106	-479.821
Mutatie geldmiddelen	-5.045	1.992
Saldo geldmiddelen 1 januari	8.893	6.901
Saldo geldmiddelen 31 december	3.848	8.893

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

Het fonds heeft ten doel, overeenkomstig de bepalingen in de statuten en de reglementen, werknemers en gewezen werknemers in de foodservice en groothandel in levensmiddelen, alsmede de na te laten betrekkingen van de werknemers en de overige belanghebbenden, te beschermen tegen geldelijke gevolgen van ouderdom en overlijden.

Statutair is Bpf Foodservice gevestigd in Heerlen. Voor de feitelijke vestigingsplaats en de contactgegevens wordt verwezen naar pagina 1 van dit jaarverslag.

Toepassing richtlijnen voor de jaarverslaggeving

De jaarrekening 2016 is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW, met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving en op basis van de continuïteitsveronderstelling.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar, tenzij anders vermeld.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Waardering

Algemene grondslagen

Overige activa en passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden overige activa en passiva gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten). Voor vorderingen wordt rekening gehouden met een aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Stelselwijzigingen

In 2016 hebben zich geen stelselwijzigingen voorgedaan.

Schattingswijzigingen

In 2016 heeft de Commissie Overlevingstafels van het AG een nieuwe prognosetafel gepubliceerd, zijnde de Prognosetafel AG2016, en heeft het fonds besloten over te gaan op deze nieuwe overlevingstafel. Dit is in 2016 verantwoord als een schattingswijziging. Ultimo 2016 is de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds verhoogd als gevolg van deze schattingswijziging. Het effect van deze schattingswijziging op de technische voorziening ad € 4.036 in 2016 is als mutatie in het resultaat verwerkt. Tegelijkertijd is ook de fondsspecifieke ervaringssterfte aangepast, wat leidt tot een vrijval uit de voorziening. Het effect van deze schattingswijziging op de technische voorziening ad - € 11.219 in 2016 is als mutatie in het resultaat verwerkt. Per saldo is de voorziening als gevolg van de wijziging actuariale grondslagen met € 7.183 afgenomen..

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld en indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Schattingen en oordelen

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van het fonds nagenoeg allemaal gewaardeerd tegen actuele waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de actuele waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen.

Voor sommige andere financiële instrumenten, zoals beleggingsvorderingen en -schulden, geldt dat de boekwaarde de actuele waarde benadert als gevolg van het kortetermijnkarakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de actuele waarde.

Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van het fonds kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen. Echter, bepaalde financiële instrumenten, zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten.

Schattingen van de actuele waarde zijn een momentopname, gebaseerd op de marktomstandigheden en de beschikbare informatie over het financiële instrument. Deze schattingen zijn van nature subjectief en bevatten onzekerheden en een significante oordeelsvorming (bijvoorbeeld rentestand, volatiliteit, schatting van kasstromen, etc.) en kunnen derhalve niet met precisie worden vastgesteld.

Buitenlandse valuta

Activa en passiva in buitenlandse valuta zijn omgerekend naar Euro tegen de ultimo jaar geldende koersen. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in buitenlandse valuta worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum.

Aandelen, aandelen vastgoedmaatschappijen en overige beleggingen

De ter beurze genoteerde aandelen zijn gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde de beurswaarde. De niet ter beurze genoteerde fondsen zijn gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde de intrinsieke waarde, waarbij de onderliggende waarden weer marktwaarden zijn.

Obligaties en obligatiefondsen

De obligaties zijn gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde de beurswaarde. De niet ter beurze genoteerde vastrentende fondsen zijn gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde de intrinsieke waarde, waarbij de onderliggende waarden weer marktwaarden zijn.

Leningen op schuldbekentenis

De leningen op schuldbekentenis zijn gewaardeerd tegen de actuele waarde. Onder actuele waarde (marktwaarde) wordt in dit verband verstaan de contante waarde van de toekomstige kasstromen op basis van het effectieve rendement ultimo het verslagjaar van overeenkomstige leningen, rekening houdend met de mogelijkheid van vervroegde aflossing.

Derivaten

De derivaten zijn gewaardeerd tegen de reële waarde, te weten de relevante marktnoteringen of, als die niet beschikbaar zijn, de waarde die wordt bepaald met behulp van waarderingsmodellen. Er wordt gebruik gemaakt van algemeen gangbare waarderingsmodellen.

Overige beleggingen

Beursgenoteerde beleggingen worden gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers (marktwaarde). Niet-beursgenoteerde (indirecte) beleggingen zijn gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde de intrinsieke waarde, waarbij de onderliggende waarden weer marktwaarden zijn.

Vorderingen en schulden inzake beleggingen

Er is voor gekozen om de vorderingen en schulden inzake beleggingen in de balans op te nemen onder de vorderingen en schulden en niet onder de beleggingen.

Beleggingen voor risico deelnemers

De grondslagen voor de waardering van de beleggingen voor risico deelnemers zijn gelijk aan die voor de beleggingen die voor risico van het fonds worden aangehouden.

Vrije reserve

Alle middelen worden, voor zover niet benodigd voor de volstorting van de reserve solvabiliteitsrisico's, de premietoelagreserve en de reserve premie-egalisatie prepensioenen, toegevoegd c.q. onttrokken aan de vrije reserve.

Premietoelagreserve

De premietoelagreserve is per 31 december 2015 gevormd. Per 31 december 2015 is de toeslagenreserve (die onderdeel uitmaakt van de Vrije reserve) overgedragen aan de premietoelagreserve. De premietoelagreserve kan aangewend worden om de feitelijke premie aan te vullen indien en voor zover de feitelijke premie in enig jaar lager is dan de gedempte kostendekkende premie. Daarnaast kan

uit deze reserve een aanvullende toeslag verleend worden aan de actieve deelnemers. Dit is echter alleen mogelijk als de reserve naar verwachting niet nodig is om in toekomstige jaren een premietekort op te vangen.

Bovendien is bij aanvullende toeslagverlening vanuit de premietoelagreserve de wet- en regelgeving ten aanzien van toekomstbestendig indexeren van toepassing. De premietoelagreserve wordt vanaf 2016 gevoed door het positieve verschil tussen de feitelijke premie en de gedempte kostendekkende premie. Tevens wordt intrest aan deze reserve toegevoegd op basis van het behaalde beleggingsrendement. Als het fonds vanwege de financiële positie een korting moet doorvoeren, dan wordt deze reserve gebruikt om de korting te voorkomen (voor zover mogelijk). De premietoelagreserve wordt buiten beschouwing gelaten bij de bepaling van de dekkingsgraad.

Reserve solvabiliteitsrisico's

De reserve solvabiliteitsrisico's dient als buffer om een terugval in de waarde van de beleggingen te kunnen opvangen. Deze reserve is gelijk aan het vereist eigen vermogen zoals jaarlijks bepaald in de solvabiliteitstoets.

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

De voorziening voor pensioenverplichtingen wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toezeggingen tot) toeslagen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de marktrente. Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of de opgebouwde pensioenaanspraken worden geïndexeerd. Alle per balansdatum bestaande indexatiebesluiten (ook voor indexatiebesluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

De voorziening is gebaseerd op de volgende actuariële grondslagen:

Intrest:	Rentetermijnstructuur ultimo 2016 zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank.
Rentetoevoeging:	Onder het FTK is de rentetoevoeging gelijk aan de 1-jaars rente. Op basis van de DNB rentetermijnstructuur primo 2016 is deze rente gelijk aan -0,06% (2015: 0,181%).
Sterfte:	Prognosetafel AG2016 (startjaar 2017) met fondsspecifieke ervaringssterfte voor zowel mannen als vrouwen.
Gehuwdheid:	Bij de vaststelling van de voorziening voor het latente partnerpensioen van de niet-gepensioneerden wordt uitgegaan van het onbepaalde partnersysteem met leeftijdsafhankelijke partnerfrequenties tot de pensioendatum. Bij het partnerpensioen dat is uitgeruild of opgebouwd vanaf 1 januari 2001 wordt daarbij tevens rekening gehouden met de uitruilmogelijkheid op pensioenleeftijd (met uitzondering van het partnerpensioen ten behoeve van ex-partners). Bij de vaststelling van de voorziening voor het latente partnerpensioen van de gepensioneerden wordt uitgegaan van het bepaalde partnersysteem.
Uitkeringen:	De uitkeringen worden continu betaalbaar verondersteld.
Leeftijden:	Leeftijden worden in jaren en maanden nauwkeurig vastgesteld.
Leeftijdsverschil:	Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw is op 3 jaar gesteld (man ouder dan vrouw).
Kosten:	In de voorziening pensioenverplichtingen is een kostenvoorziening begrepen van 2,2% van de netto voorziening.

Resultaatbepaling

Algemeen

De lasten en baten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorziening pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder directe beleggingsopbrengsten wordt bij vastrentende waarden verstaan de rente-opbrengst verminderd met de kosten; bij de aandelen wordt hieronder verstaan het bruto-dividend verminderd met de kosten. De interesten van overige activa en passiva worden opgenomen op basis van nominale bedragen.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder indirecte beleggingsopbrengsten worden de volgende resultaten opgenomen:

- gerealiseerde en niet-gerealiseerde koersverschillen van aandelen vastgoedmaatschappijen, aandelen, obligaties, leningen op schuldbekentenissen en hypotheek;
- boetes bij vervroegde aflossingen van leningen op schuldbekentenis;
- valutaverschillen inzake deposito's en bankrekeningen in buitenlandse valuta en valutatermijntransacties.

Kosten van vermogensbeheer

Onder de kosten van vermogensbeheer worden de administratiekosten opgenomen die verband houden met het beheer van de beleggingen.

Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Extra stortingen en opslagen op de premie zijn eveneens als premiebijdragen verantwoord.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariale grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

Pensioenopbouw

Bij de pensioenopbouw zijn aanspraken en rechten over het boekjaar gewaardeerd naar het niveau dat zij op balansdatum hebben.

Rentetoevoeging

De rentetoevoeging wordt berekend over de beginstand van de voorziening pensioenverplichtingen en de mutaties hierin gedurende het jaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoerings- en administratiekosten

Vooraf wordt een actuariale berekening gemaakt van de toekomstige pensioenuitvoerings- en administratiekosten (met name excassokosten) en pensioenuitkeringen die in de voorziening pensioenverplichtingen worden opgenomen. Deze post betreft de vrijval ten behoeve van de financiering van de kosten en uitkeringen van het verslagjaar.

Pensioenuitvoerings- en administratiekosten

De pensioenuitvoerings- en administratiekosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Overige baten en lasten

Overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode. Dit houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven ook als zodanig worden gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenuitvoeringsactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen de bestuurders van het fonds en de aangesloten werkgevers.

Transacties met bestuurders

De leden van het bestuur, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan ontvangen vacatievergoedingen, verblijfkosten en reiskostenvergoedingen. Er zijn geen leningen verstrekt aan noch zijn er vorderingen op bestuurders. Er hebben geen overige transacties plaatsgevonden met bestuurders.

Overige transacties met verbonden partijen

Tussen het fonds en cao-partijen is een uitvoeringsreglement gesloten waarin afspraken zijn vastgelegd ten aanzien van de financiering van de aanspraken en de uitvoering van de pensioenregeling.

Toelichting op de balans per 31 december

(in duizenden euro)

Activa

[1] Beleggingen voor risico pensioenfonds

Categorie	Stand ultimo 2015	Aankopen/ Verstrek- kingen	Verkopen (af)lossingen	Gerealiseerde koers- verschillen	Niet- gerealiseerde koers- verschillen	Stand ultimo 2016
Aandelen						
Aandelen	263.258	45.293	-8.253	47	34.171	334.516
Vastrentende waarden						
Obligaties	727.386	810.048 ¹⁾	-747.548 ¹⁾	78.480	9.823	878.189
Derivaten						
FX contracten ²⁾	3.585	0	-2.633	2.633	-3.755	-170
Totaal beleggingen voor risico fonds	994.229	855.341	-758.434	81.160	40.239	1.212.535
Waarvan onder de passiva gepresenteerd						
FX contracten	1.252					1.866
Beleggingen aan activa-zijde balans	995.481					1.214.401

Er wordt niet belegd in de aangesloten ondernemingen.

¹⁾ In 2016 heeft er een transitie in de beleggingsportefeuille vastrentende waarden plaatsgevonden wat geleid heeft tot hoge aan- en verkopen.

²⁾ De aan- en verkopen van FX contracten zijn gesaldeerd weergegeven.

Methodiek bepaling marktwaarde

Level 1: De waarde van de belegging is gebaseerd op direct waarneembare marktnoteringen van identieke beleggingen in een actieve markt.

Level 2: Actuele waarde wordt vastgesteld aan de hand van waarderingssystemen waarin gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata.

Level 3: De waarde wordt vastgesteld met waarderingssystemen waarin geen gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata.

	Level 1	Level 2	Level 3	Stand ultimo 2016
Aandelen	0	334.516	0	334.516
Vastrentende waarden	796.371	0	81.818	878.189
Derivaten	0	0	-170	-170
Totaal belegd vermogen	796.371	334.516	81.648	1.212.535

	Level 1	Level 2	Level 3	Stand ultimo 2015
Aandelen	0	263.258	0	263.258
Vastrentende waarden	647.915	0	79.471	727.386
Derivaten	0	0	3.585	3.585
Totaal belegd vermogen	647.915	263.258	83.056	994.229

	2016	2015
[2] Beleggingen voor risico deelnemers		
Stand per 1 januari	225	219
Aankopen	0	0
Verkopen	-25	0
Resultaten	7	6
Stand per 31 december	207	225
[3] Vorderingen en overlopende activa		
Premies	3.015	1.832
Lopende intrest en dividend:		
– Vastrentende waarden	1.044	1.504
– Zakelijke waarden	0	571
Terugvorderbare dividendbelasting	293	23
Beleggingen:		
– Te ontvangen uit verkopen	0	1.534
– Te vorderen beheervergoedingen	463	569
– Overige	0	53
Overige vorderingen	10	6
Totaal vorderingen en overlopende activa	4.825	6.092
De vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd korter dan een jaar.		
[4] Liquide middelen		
ING Bank N.V.	3.743	7.201
Cash beleggingen	105	1.692
Totaal liquide middelen	3.848	8.893
De liquide middelen staan ter vrije beschikking van het fonds.		
Bij ING Bank N.V. heeft het fonds een kredietfaciliteit van € 1,2 miljoen ter beschikking.		

Passiva	2016		2015	
[5] Reserves				
Vrije reserve				
Stand per 1 januari	-60.558		58.608	
Overdracht naar Premietoeslagreserve	0		-3.139	
Saldobestemming boekjaar	-10.115		-116.027	
Stand per 31 december	-70.673		-60.558	
De Toeslagreserve maakte tot en met vorig boekjaar onderdeel uit van deze vrije reserve. Deze reserve is in 2015 vrijgefallen ten gunste van de Premietoeslagreserve.				
Toeslagreserve				
Stand per 1 januari	0		3.187	
Dotatie	0		0	
Intrest	0		-48	
Overdracht van Vrije reserve naar Premietoeslagreserve	0		-3.139	
Stand per 31 december	0		0	
Premietoeslagreserve				
Stand per 1 januari	3.139		0	
Saldobestemming boekjaar	6.235		0	
Overdracht van Toeslagreserve uit Vrije reserve	0		3.139	
Stand per 31 december	9.374		3.139	
Reserve solvabiliteitsrisico's				
Stand per 1 januari	113.108		79.715	
Saldobestemming boekjaar	27.298		33.393	
Stand per 31 december	140.406		113.108	
Totaal eigen vermogen	79.107		55.689	
Het minimaal vereist eigen vermogen bedraagt	52.934	104,6%	43.384	104,6%
Het vereist eigen vermogen bedraagt	140.406	112,3%	113.108	111,9%
Pensioenvermogen	1.210.502		1.005.313	
Totale technische voorzieningen	1.140.769		952.763	
De dekkingsgraad is		106,1%		105,5%
De beleidsdekkingsgraad is		103,9%		109,3%

De dekkingsgraad is vastgesteld als het totaal vermogen (minus de Premietoelagreserve) gedeeld door de voorziening pensioenverplichtingen eigen rekening plus (vanaf boekjaar 2015) de voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers.

Technische voorzieningen

[6] Voorziening pensioenverplichtingen eigen rekening

De voorziening pensioenverplichtingen eigen rekening is als volgt opgebouwd:

– Actieve deelnemers	507.798	397.157
– Gewezen deelnemers	384.379	328.741
– Pensioengerechtigden	243.767	223.016
– Voorziening langdurig zieken	4.618	3.624

Totale voorziening pensioenverplichtingen eigen rekening

1.140.562

952.538

Voorziening pensioenverplichtingen eigen rekening

Stand per 1 januari	952.538	850.790
Inkoop backservice- en comingservice aanspraken	53.846	41.607
Toevoeging in verband met kosten	1.096	755
Overgenomen pensioenverplichtingen	37.744	4.864
Benodigde inresttoevoeging (1 jaars-rente) ¹⁾	-612	1.470
Uitkeringen	-15.527	-14.960
Overgedragen pensioenverplichtingen	-1.473	-1.377
Vrijgevallen voor kosten	-342	-299
Resultaat op kanssystemen	-341	-2.159
Wijziging rentetermijnstructuur	119.867	72.736
Wijziging actuariële grondslagen en/of methoden	-7.183	-1.586
Toeslagverlening	2	205
Incidentele mutaties voorziening	12	-284
Correcties en overige mutaties	935	776

Stand per 31 december

1.140.562

952.538

[7] Voorziening voor risico deelnemers

Stand per 1 januari	225	219
Mutatie boekjaar	-18	6

Stand per 31 december

207

225

¹⁾ Onder het FTK is de rentetoevoeging gelijk aan de 1-jaars rente. Op basis van de DNB rentetermijnstructuur primo 2016 is deze rente gelijk aan -0,06% (2015: 0,181%).

	2016	2015
[8] Kortlopende schulden en overlopende passiva		
Derivaten	1.866	1.252
Betalingen onderweg	0	0
Administratiekosten	121	0
Accountantskosten	42	40
Actuariskosten	117	122
Loonheffing en sociale premies	304	278
Verschuldigde beheerfee	115	405
Vooruitontvangen waardeoverdrachten	641	1
Overige	199	141
	3.405	2.239
De kortlopende schulden en overlopende passiva hebben een looptijd korter dan een jaar.		

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Bpf Foodservice heeft meerjarige overeenkomsten afgesloten met AZL in 2017 inzake de pensioen- en deelnemersadministratie en de financiële administratie, en met KAS BANK N.V. inzake de beleggingsadministratie en rol als custodian. Deze overeenkomsten hebben een looptijd korter dan 5 jaar.

Gebeurtenissen na balansdatum

Wijziging verplichtstelling

Op 5 december 2016 heeft Bpf Foodservice namens sociale partners in de bedrijfstak voor de Foodservice en de Groothandel in Levensmiddelen een aanvraag ingediend voor wijziging en gedeeltelijke intrekking van de verplichtstelling van Bpf Foodservice. De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft op 13 februari 2017 besloten in te stemmen met deze aanvraag. Dit besluit is op 16 februari 2017 integraal gepubliceerd in de Staatscourant en op 17 februari 2017 is de nieuwe verplichtstelling in werking getreden.

Wijziging naam en logo

In de paragraaf Communicatie is gemeld dat Bpf Foodservice in het verslag jaar voorbereidingen heeft getroffen voor de introductie van een nieuwe naam en logo. Deze Introductie heeft op 1 februari 2017 plaatsgevonden. Bpf GIL was een vertrouwde naam. Het was de afkorting voor 'Bedrijfstakpensioenfonds voor de Groothandel in Levensmiddelen'. En dat is precies wat er is veranderd. Het is niet alleen meer het pensioenfonds voor bedrijven in de Groothandel in Levensmiddelen. Partijen breder uit de foodservice sector kunnen zich aansluiten bij het pensioenfonds. Daarom is per 1 februari de naam veranderd in Bedrijfstakpensioenfonds Foodservice & Groothandel in Levensmiddelen (Bpf Foodservice) en een passend logo geïntroduceerd.

Het pensioenfonds verandert verder niet. Het bestuur en andere organen blijven ongewijzigd.

Actualisering herstelplan

Bpf Foodservice heeft in het eerste kwartaal van 2017 een update van herstelplan ingediend waaruit blijkt dat zonder aanvullende maatregelen het fonds naar verwachting binnen de gestelde tien jaar het vereist eigen vermogen zal behalen.

Uitvoering pensioenregeling

Bpf Foodservice heeft de uitvoering van de pensioenregeling bij AZL voortgezet in een overeenkomst voor 5 jaar.

Actuele financiële positie

De beleidsdekkingsgraad is tot eind mei gedaald/gestegen. De actuele dekkingsgraad is tot eind april 2017 gestegen tot 107,2% (ultimo 2016: 106,1%) en de beleidsdekkingsgraad tot 105,0% (ultimo 2016: 103,9%). Daarmee is deze nog steeds onder het minimaal vereist niveau.

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Bezoldiging bestuursleden

De leden van het bestuur, de deelnemersraad en het verantwoordingsorgaan van Bpf Foodservice hebben in 2016 vacatievergoedingen, verblijfkosten en reiskostenvergoedingen ontvangen. In totaliteit bedroegen deze bezoldigingen € 547.000 (2015: € 316.000). De kosten 2016 zijn inclusief de werkzaamheden inzake Hanos, de beleidssessies en opleidingen. De leden van het toezichthoudend orgaan (Raad van Toezicht) hebben € 52.000 ontvangen voor hun diensten (2015: € 51.000).

Personeel

Gedurende het boekjaar 2016 had Bpf Foodservice geen personeelsleden in dienst.

Baten en lasten	2016	2015
[9] Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen		
Directe beleggingsopbrengsten		
Aandelen	0	0
Vastrentende waarden	3.694	7.527
Beheervergoedingen institutionele fondsen ¹⁾	2.736	2.364
Subtotaal	6.430	9.891
Liquide middelen	-34	-16
Bijdragen van werkgevers en werknemers	126	59
Waardeoverdrachten	-3	32
Overige	-1	0
Totaal directe beleggingsopbrengsten	6.518	9.966
Indirecte beleggingsopbrengsten		
<i>Gerealiseerde resultaten</i>		
Aandelen	47	2.168
Vastrentende waarden	78.480	11.358
Derivaten	2.633	-28.536
Overige valutaresultaten	-6	-11
	81.154	-15.021

¹⁾ Dit betreft de elk kwartaal ontvangen retrocessie fees vanuit het Robecomandaat.

	2016	2015
<i>Ongerealiseerde resultaten</i>		
Aandelen	34.171	12.231
Vastrentende waarden	9.823	-29.803
Derivaten	-3.755	5.939
Overige valutaresultaten	473	4.175
	40.712	-7.458
Totaal indirecte beleggingsopbrengsten	121.866	-22.479
Kosten van vermogensbeheer		
Beheerloon	-1.320	-1.270
Kosten advisering	-82	-99
Transactiekosten	-9	-13
Bankkosten	-10	-15
Beleggingsadministratie	-156	-133
Bewaarloon effecten	-5	-21
Totaal kosten vermogensbeheer	-1.582	-1.551
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds	126.802	-14.064
[10] Bijdragen van werkgevers en werknemers		
Diverse pensioenregelingen werkgever	40.727	32.215
Diverse pensioenregelingen werknemer	20.364	16.107
Inkoopsommen	912	157
	62.003	48.479
De premiebijdragen van werkgevers en werknemers geboren op of na 1-1-1950 plus toetreders vanaf 1-1-2006, bedragen in totaliteit 25,2% (2015: 25,2%) van de pensioengrondslag. De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate verantwoord.		
Voor werknemers geboren vóór 1-1-1950 bedraagt de premiebijdrage in totaliteit 19,5% van de pensioengrondslag en 7,5% van het pensioengevend salaris voor de prepensioenregeling (2015: 19,5 resp. 7,5%).		
Kostendeekkende premie o.b.v. nFTK	65.828	51.068
Gedempte kostendeekkende premie	55.114	29.955
Feitelijke premie	61.091	48.322

	2016	2015
De feitelijke premie is als volgt samengesteld:		
– Diverse pensioenregelingen werkgever	40.727	32.215
– Diverse pensioenregelingen werknemer	20.364	16.107
	61.091	48.322
De kostendekkende premie o.b.v. (n)FTK is als volgt samengesteld:		
– actuariael benodigd	54.937	42.034
– in premie begrepen bedrag voor kosten	4.353	3.822
– benodigde solvabiliteitsopslag	6.538	5.212
	65.828	51.068
De gedempte premie is als volgt samengesteld:		
– actuariael benodigd	45.363	23.822
– in premie begrepen bedrag voor kosten	4.353	3.822
– benodigde solvabiliteitsopslag	5.398	2.311
	55.114	29.955
Het fonds maakt gebruik van de mogelijkheid om premiedemping toe te passen. In de ABTN is opgenomen dat de premie wordt gebaseerd op basis van de gedempte marktrente over een periode van 36 maanden.		
[11] Saldo van overdrachten van rechten		
Overgenomen pensioenverplichtingen	44.672	3.464
Overgedragen pensioenverplichtingen	-1.360	-1.024
	43.312	2.440
[12] Pensioenuitkeringen		
Ouderdomspensioen	-10.903	-10.310
Prepensioen	-283	-427
Partnerpensioen	-2.832	-2.669
Wezenpensioen	-54	-53
Afkoopsommen	-1.226	-1.257
Overige	0	0
	-15.298	-14.716

	2016	2015
[13] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen eigen rekening		
Inkoop backservice- en comingservice aanspraken	-53.846	-41.607
Toevoeging in verband met kosten	-1.096	-755
Overgenomen pensioenverplichtingen	-37.744	-4.864
Benodigde intresttoevoeging (1 jaars-rente)	612	-1.470
Uitkeringen	15.527	14.960
Overgedragen pensioenverplichtingen	1.473	1.377
Vrijgevallen voor kosten	342	299
Resultaat op kanssystemen	341	2.159
Wijziging rentetermijnstructuur	-119.867	-72.736
Wijziging actuariële grondslagen en/of methoden	7.183	1.586
Toeslagverlening	-2	-205
Incidentele mutaties voorziening	-12	284
Correcties en overige mutaties	-935	-776
	-188.024	-101.748
[14] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten		
Administratie	-2.500	-2.256
Bestuursondersteuning	-977	-949
Accountant (controle jaarrekening)	-45	-38
Accountant (andere controle diensten)	-40	-17
Adviserend actuaris	-431	-352
Certificerend actuaris	-25	-35
De Nederlandsche Bank	-53	-39
Bestuur	-517	-288
Verantwoordingsorgaan	-30	-28
Raad van Toezicht	-52	-51
Vergaderkosten	-22	-4
Contributie Pensioenfederatie	-24	-21
Overige kosten	22	-43
Totaal pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-4.694	-4.121
[15] Overige baten en lasten		
Mutatie voorziening dubieuze debiteuren regulier	-179	1.392
Diversen	-504	-296
Totaal overige baten en lasten	-683	1.096
Saldo van baten en lasten	23.418	-82.634

	2016	2015
Actuariële analyse van het saldo		
Beleggingsopbrengsten	7.289	-88.270
Bijdragen	2.966	2.498
Waardeoverdrachten	7.041	-1.047
Uitkeringen	230	244
Kanssystemen	-581	2.159
Toeslagverlening	-2	-16
Incidentele mutaties voorziening	7.171	621
Diversen	-696	1.177
	23.418	-82.634

Resultaat op waarde-overdracht

Het resultaat op waardeoverdrachten wordt enerzijds veroorzaakt door een negatief resultaat op individuele waardeoverdrachten (276), maar grotendeels door een positief resultaat vanwege de collectieve waardeoverdracht vanuit Hanos (7.317). Doordat het fonds niet achteruit mag gaan bij een collectieve waardeoverdracht wordt er onder andere een dekkingsgraadopslag en een verzekeringstechnisch nadeel geheven. Daarnaast heeft de waarde overdracht zelf plaatsgevonden op 10 juni 2016, dezelfde datum waarop de financiële overdracht werd bepaald. Het resultaat op waardeoverdracht op de datum van de financiële overdracht was neutraal. Echter is de overdracht administratief per 1 januari 2016 bepaald. De lagere rente op 10 juni 2016 ten opzichte van 1 januari 2016 zorgt ervoor dat de actuariële overdracht lager is dan de financiële overdracht. Beide zaken zorgen ervoor dat er een positief resultaat wordt behaald op waardeoverdrachten.

Resultaatverdeling

Het bestuur heeft besloten het resultaat over het boekjaar 2016 als volgt te verdelen:

	2016
Vrije reserve	- 10.115
Reserve solvabiliteitsrisico's	27.298
Premietoelagreserve	6.235
	23.418

Risicoparagraaf

(bedragen in duizenden euro)

Solvabiliteitsrisico

In de risicoparagraaf binnen het bestuursverslag is het beleid rond risicobeheersing uiteengezet. Hierna worden een aantal specifieke risico's nader toegelicht en gekwantificeerd.

Het belangrijkste risico dat het fonds loopt is het risico dat het niet over genoeg solvabiliteit beschikt. Indien het fonds niet solvabel is bestaat het risico dat het fonds de premie moet verhogen of dat een beperkte of geen toeslagverlening kan plaatsvinden voor (delen van) het deelnemersbestand. In het uiterste geval dient het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten te verminderen. Hoe solvabel het pensioenfonds is wordt getoetst aan de hand van de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad. Hoeveel eigen vermogen het fonds aan dient te houden gegeven de financiële risico's die het loopt (na afdekking) op de balans komt tot uitdrukking in de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets. Onder het huidige FTK geldt hierbij dat de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling afgezet wordt tegen de beleidsdekkingsgraad om te bepalen of het pensioenfonds in een tekort situatie verkeert.

De verschillende standaard risicofactoren hierin worden benoemd onder de noemer S1 tot en met S6. Hierna zijn de uitkomsten weergegeven voor de verschillende risicocategorieën op basis van de strategische beleggingsmix ultimo 2016 van 112,3% en 2015 van 111,9%.

	2016		2015	
	€	%	€	%
Renterisico (S1)	15.901	1,4	18.613	2,0
Zakelijke waarden risico (S2)	99.457	8,7	80.274	8,4
Valutarisico (S3)	33.772	3,0	23.879	2,5
Grondstoffenrisico (S4)	0	0,0	0	0,0
Kredietrisico (S5)	37.750	3,3	25.917	2,7
Verzekeringstechnisch risico (S6)	38.779	3,4	33.159	3,5
Diversificatie-effect	-85.253	-7,5	-68.734	-7,2
Vereist eigen vermogen	140.406	12,3	113.108	11,9
Aanwezige dekkingsgraad		106,1		105,5
Beleidsdekkingsgraad		103,9		109,3
Minimaal vereiste dekkingsgraad		104,6		104,6
Vereiste dekkingsgraad (strategische verdeling)		112,3		111,9
Vereiste dekkingsgraad (feitelijke verdeling)		113,2		112,7

De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad. In de berekening van de beleidsdekkingsgraad is rekening gehouden met de aangepaste definitie van de becijfering van de dekkingsgraad. Zoals aangegeven dient de dekkingsgraad becijferd te worden door rekening te houden met het totale vermogen en de totale technische voorziening. In boekjaar 2015 was de beleidsdekkingsgraad van 109,3% leidend. Afgezet tegen de beleidsdekkingsgraad van 2016 van 103,9%, is de beleidsdekkingsgraad afgenomen met 5,4%-punt.

Renterisico

Het renterisico wordt veroorzaakt, doordat de rentegevoeligheid van de verplichtingen afwijkt van de rentegevoeligheid van de beleggingen. Het Pensioenfonds kent een langere looptijd voor de beleggingen dan voor de looptijd van de pensioenverplichtingen. Onderstaande duratiecijfers geven meer inzicht.

Duratie van de vastrentende waarden (inclusief rentederivaten) 24,9

Duratie van de pensioenverplichtingen 23,8

Voor de vaststelling van het renterisico bij het vereist eigen vermogen worden de kasstromen van de rentegevoelige beleggingen afgezet tegen de kasstromen van de voorziening pensioenverplichtingen. Vervolgens worden beide kasstromen afgezet tegen door DNB bepaalde renteschokken die per looptijd verschillen. Op basis van deze renteschokken kan de impact op de technische voorziening en de impact op alle rentegevoelige beleggingen worden berekend. Overeenkomstig kan een afdekkingspercentage worden berekend. Rentegevoeligheid is één van de belangrijkste factoren bij de bepaling van de (strategische) assetallocatie van de portefeuille.

Het fonds kent een feitelijke renteafdekking ten behoeve van de vaststelling van het renterisico van 67,2%. Voor de bepaling van het vereist eigen vermogen op basis van de strategische verdeling wordt een strategische renteafdekking voor de vaststelling van het renterisico van 70,0% gehanteerd (geen rekening houdend met UFR).

Zakelijke waarden risico

Het pensioenfonds loopt het risico dat haar beleggingen in aandelen, vastgoed en alternatieve beleggingen in waarde dalen. In het beleggingsbeleid wordt met dergelijke risico's rekening gehouden door ondermeer een toepassing van voldoende spreiding in de beleggingsportefeuille naar categorieën van markten en beleggingen. De volatiliteit van de marktwaarden (prijsrisico's) van beleggingen wordt periodiek geëvalueerd en kan leiden tot bijstellingen in het vermogensbeheer. In onderstaande tabel wordt de verdeling naar de verschillende aandelen categorieën getoond:

	2016						2015					
	Excl.				Incl.		Excl.				Incl.	
	Derivaten		Derivaten		Derivaten		Derivaten		Derivaten		Derivaten	
	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%
Verdeling aandelen per categorie:												
Ontwikkelde markten (Mature markets)	289.794	86,6	-170	100,0	289.624	86,6	231.459	87,9	3.585	100,0	235.044	88,1
Opkomende markten (Emerging markets)	44.722	13,4	0	0,0	44.722	13,4	31.799	12,1	0	0,0	31.799	11,9
Totaal aandelen	334.516	100,0	-170	100,0	334.346	100,0	263.258	100,0	3.585	100,0	266.843	100,0

Valutarisico

De pensioenverplichtingen luiden in euro's, de mogelijke risico's als gevolg van valutakoersontwikkelingen komen daarom alleen bij de beleggingen tot uitdrukking. Zonder afdekking van het valutarisico loopt het pensioenfonds risico bij een daling van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Door meer dan 100% van het risico af te dekken loopt het fonds risico bij een stijging van vreemde valuta ten opzichte van de euro.

Het valutarisico wordt berekend aan de hand van een scenario waarbij wordt uitgegaan van een waardedaling van de beleggingen in vreemde valuta van 20%. Het valutarisico is het totale negatieve effect op de waarde van alle beleggingen als gevolg van dit scenario.

In de onderstaande tabel met beleggingen wordt weergegeven welke valutarisico's het fonds loopt, voor en na afdekking. Onder 'Overige' staan vooral beleggingen in opkomende markten, die niet worden afgedekt. De beleggingen worden gewaardeerd in euro; bedragen in duizenden euro.

	2016				2015			
	Voor valuta-afdekking		Na valuta-afdekking		Voor valuta-afdekking		Na valuta-afdekking	
	€	%	€	%	€	%	€	%
Aandelen naar valuta								
Euro	52.494	15,7	178.588	53,4	42.764	16,2	244.010	91,4
Amerikaanse dollar	114.528	34,2	28.521	8,5	85.040	32,3	-47.470	-17,8
Australische dollar	12.514	3,7	8.895	2,7	9.630	3,7	6.048	2,3
Canadese dollar	6.605	2,0	1.545	0,5	4.295	1,6	86	0,0
Britse pound sterling	30.971	9,3	21.549	6,4	27.272	10,4	13.689	5,1
Hongkongse dollar	15.964	4,8	14.120	4,2	11.366	4,3	3.995	1,5
Japanse yen	40.816	12,2	28.312	8,5	33.030	12,5	20.619	7,7
Singaporese dollar	2.100	0,6	1.329	0,4	1.765	0,7	1.003	0,4
Zwitserse franc	14.629	4,4	10.132	3,0	13.248	5,0	8.229	3,1
Zweedse kroon	4.798	1,4	3.406	1,0	4.040	1,5	2.584	1,0
Deense kroon	2.788	0,8	1.864	0,6	2.679	1,0	1.759	0,7
Noorse kroon	1.119	0,3	921	0,3	777	0,3	590	0,2
Overige	35.190	10,6	35.164	10,5	27.352	10,4	11.701	4,4
Totaal aandelen	334.516	100,0	334.346	100,0	263.258	100,0	266.843	100,0
Totale beleggingen naar valuta								
Euro	807.819	66,6	933.913	77,0	681.231	68,6	882.477	88,6
Amerikaanse dollar	219.531	18,1	133.524	11,0	168.962	17,0	36.452	3,7
Australische dollar	12.514	1,0	8.895	0,7	9.630	1,0	6.048	0,6
Canadese dollar	6.605	0,5	1.545	0,1	4.295	0,4	86	0,0
Britse pound sterling	48.635	4,0	39.213	3,2	33.961	3,4	20.378	2,0
Hongkongse dollar	15.964	1,3	14.120	1,2	11.366	1,1	3.995	0,4
Japanse yen	40.816	3,4	28.312	2,3	33.030	3,3	20.619	2,1
Singaporese dollar	2.100	0,2	1.329	0,1	1.765	0,2	1.003	0,1
Zwitserse franc	14.629	1,2	10.132	0,8	13.248	1,3	8.229	0,8
Zweedse kroon	4.798	0,4	3.406	0,3	4.040	0,4	2.584	0,3
Deense kroon	2.788	0,2	1.864	0,2	2.679	0,3	1.759	0,2
Noorse kroon	1.119	0,1	921	0,1	777	0,1	590	0,1
Overig	35.387	2,9	35.361	2,9	27.352	2,8	11.701	1,2
Totale beleggingen (exclusief cash in de vastrentende waarden)	1.212.705	100,0	1.212.535	100,0	992.336	100,0	995.921	100,0

Derivaten

Ter afdekking van de valutarisico's op de effectenportefeuille zijn er door de vermogensbeheerders valutatermijncontracten afgesloten. De post valutatermijncontracten bestaat uit de volgende transacties, omgerekend in euro per 31 december 2016:

in duizenden euro	aankoop transacties	verkoop transacties	resultaat	uiterlijke einddatum
US dollar	254.709	-255.248	-539	02-02-2017
Britse pound sterling	28.047	-28.041	6	02-02-2017
Japanse yen	36.904	-36.541	363	02-02-2017
Zwitserse franc	13.477	-13.488	-11	02-02-2017
Zweedse kroon	4.149	-4.175	-26	02-02-2017
Noorse kroon	594	-594	0	02-02-2017
Australische dollar	10.963	-10.876	87	02-02-2017
overige valuta ontwikkelde markten	26.237	-26.287	-50	02-02-2017
Totaal valutatermijntransacties	375.080	-375.250	-170	

Kredietrisico

Voornamelijk wordt belegd via fondsen die aan de hand van mandaten gemanaged worden. Een van de aspecten daarbij is het beheersen van kredietrisico's. Bij het kredietrisico dient het effect van de kredietwaardigheid van de partijen, waarin belegd wordt, tot uitdrukking te komen. Het kredietrisico komt tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze creditspread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid (risicovrij) tot uitkering zal komen. Het kredietrisico verbonden aan derivatentransacties wordt beheerst door het afsluiten van standaardovereenkomsten met tegenpartijen, het beoordelen van de kredietwaardigheid van tegenpartijen, het spreiden van het transactievolume over verschillende tegenpartijen, het eisen van voldoende onderpand en een adequate monitoring met betrekking tot de gestelde eisen inzake het onderpand.

De portefeuille Vastrentende waarden bevat ook rechtstreekse beleggingen waarbij het kredietrisico mede met behulp van de ratings van Moody's wordt gemonitord. Bij de balanspost Vastrentende waarden is een nadere toelichting opgenomen waaruit de verdeling van de portefeuille blijkt.

	2016		2015	
	€	%	€	%
<i>Rating vastrentende waarden:</i>				
AAA	482.919	55,0	472.036	64,9
AA	18.162	2,1	23.045	3,2
A	103.450	11,8	93.485	12,9
BBB	234.736	26,7	127.551	17,5
Lager dan BBB	5.362	0,6	1.565	0,2
Geen rating	33.560	3,8	9.704	1,3
Totaal vastrentende waarden (exclusief kortlopende vorderingen op banken)	878.189	100,0	727.386	100,0

	2016		2015	
	€	%	€	%
<i>Verdeling vastrentende waarden naar looptijd:</i>				
Resterende looptijd < 1 jaar	0	0,0	1.309	0,2
Resterende looptijd 1 <> 5 jaar	0	0,0	38.674	5,3
Resterende looptijd >= 5 jaar	878.189	100,0	687.403	94,5
Totaal vastrentende waarden (exclusief kortlopende vorderingen op banken)	878.189	100,0	727.386	100,0

Verzekeringstechnisch risico

Binnen het verzekeringstechnische risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte en afwijkingen van de verwachte sterftetrend (langlevensrisico). Tot het verzekeringstechnische risico worden gerekend: procesrisico, risico-opslag voor afwijkingen ten opzichte van de sterftetrend en negatieve stochastische afwijkingen van de verwachtingswaarde. Deze drie risico's bedragen een percentage van de op actuele waarde berekende technische voorziening. Het procesrisico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat het sterfteproces dan beter kan worden geschat. De beide andere risicofactoren houden respectievelijk rekening met de onzekerheid in de sterftetrend en met de negatieve stochastische afwijkingen.

Concentratierisico

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. Ook "grote posten" zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd

	2016		2015	
	€	%	€	%
Aandelen				
<i>Verdeling aandelen per regio:</i>				
Europa	72.533	21,7	64.979	24,7
Noord-Amerika	179.306	53,6	114.115	43,3
Midden- en Zuid-Amerika	5.342	1,6	282	0,1
Azië	32.742	9,8	7.152	2,7
Oceanië	40.196	12,0	49.638	18,9
Overige	4.397	1,3	27.092	10,3
Totaal aandelen (inclusief opties)	334.516	100,0	263.258	100,0

	2016		2015	
	€	%	€	%
Grote posten: aandelen van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 5% van de totale beleggingen in aandelen				
State Street Global Advisors	334.516	100,0	263.258	100,0
<i>Verdeling aandelen per sector:</i>				
Beleggingsfondsen	334.516	100,0	263.258	100,0

	2016						2015					
	Excl. Derivaten		Derivaten		Incl. Derivaten		Excl. Derivaten		Derivaten		Incl. Derivaten	
	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%	€	%
Vastrentende waarden												
<i>Verdeling vastrentende waarden per soort:</i>												
Staatsobligaties, niet index-linked	467.274	53,2	0	0,0	467.274	53,2	374.895	51,6	0	0,0	374.895	51,5
Bedrijfsobligaties/Credits	374.920	42,7	0	0,0	374.920	42,7	244.362	33,6	0	0,0	244.362	33,6
Hypotheken	81.818	9,3	0	0,0	81.818	9,3	79.471	10,9	0	0,0	79.471	10,9
Kortlopende vorderingen op banken	-45.823	-5,2	0	0,0	-45.823	-5,2	28.658	3,9	0	0,0	28.658	3,9
Totaal vastrentende waarden	878.189	100,0	0	0,0	878.189	100,0	727.386	100,0	0	0,0	727.386	100,0

	2016		2015	
	€	%	€	%
Vastrentende waarden				
<i>Verdeling vastrentende waarden per regio:</i>				
Europa	772.989	88,0	653.015	89,8
Noord-Amerika	105.200	12,0	66.026	9,1
Midden- en Zuid-Amerika	0	0,0	1.165	0,2
Azië	0	0,0	0	0,0
Oceanië	0	0,0	3.210	0,4
Overige	0	0,0	3.970	0,5
Totaal vastrentende waarden (exclusief kortlopende vorderingen op banken, inclusief derivaten)	878.189	100,0	727.386	100,0

	2016		2015	
	€	%	€	%
Grote posten: vastrentende waarden van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 5% van de totale beleggingen in vastrentende waarden				
Robeco Inst LD Euro Core Government Bond 40	400.924	45,7	382.118	52,5
Robeco Investm. Grade Corporate Bonds IH Eur	199.179	22,7	133.265	18,3
Robeco Capital Growth Funds	196.268	22,3	–	–
Hypotheekfonds Syntrus Achmea	81.818	9,3	79.471	10,9
Derivatenposities				
<i>Marktwaaarde derivaten per soort:</i>				
Rentederivaten (swaps)	0	0,0	0	0,0
Valutacontracten (termijncontracten of equivalenten)	-170	100,0	3.585	100,0
Totaal derivaten	-170	100,0	3.585	100,0

Er zijn geen beleggingen uitgeleend. Er is geen collateral ontvangen of gestort.

Actief beheer risico

Actief beheer risico ontstaat doordat vermogensbeheerders actief beheer voeren op (delen van) de beleggingsportefeuille. Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die worden ingenomen ten opzichte van strategische benchmarks. De mate van actief beheer wordt bepaald aan de hand van de tracking error. Een lage tracking error impliceert dat het feitelijke rendement dicht bij de gekozen benchmark ligt, terwijl een hoge tracking error aangeeft dat het rendement duidelijk van de benchmark afwijkt. Een hogere tracking error impliceert een hoger actief beheer risico.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt alleen een actief beheer risico becijferd voor de aandelenportefeuille indien de tracking error groter is dan 1%. Voor het pensioenfonds resulteert een buffer voor het zowel het feitelijke actief beheer risico als voor het strategisch actief beheer risico van 0 (0,0%).

Het verslag van het bestuur is vastgesteld te Utrecht, 15 juni 2017.

Het bestuur

Jelle Griffioen
(werkgeversvoorzitter)

Martijn Raaijmakers
(werknemersvoorzitter)

Gerard Wegh

Nico Passchier

Maurice Krah

Bert Kok

Boudewijn Heineman

Overige gegevens

Statutaire bepalingen resultaatbestemming

Volgens artikel 16 van de statuten dient de jaarrekening een zodanig inzicht te geven, dat een verantwoord oordeel kan worden gevormd omtrent de grootte, de samenstelling en de aanwending van het vermogen, alsmede omtrent het behaalde resultaat. Conform hoofdstuk 7 van de ABTN (Financieel kader) dienen de jaarresultaten te worden toegevoegd aan de reserves.

Verklaring Actuaris

Opdracht

Door Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Foodservice & Groothandel in Levensmiddelen te Heerlen is aan Triple A – Risk Finance Certification B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2016.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Foodservice & Groothandel in Levensmiddelen, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds. Dit geldt tevens voor andere actuarissen en deskundigen die werkzaam zijn bij Triple A – Risk Finance Certification B.V.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 7.000.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 350.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-personregel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard. De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar niet lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Foodservice & Groothandel in Levensmiddelen is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

Amsterdam, 15 juni 2017

drs. J.J.M. Tol AAG RBA

verbonden aan Triple A – Risk Finance Certification B.V.

Controleverklaring onafhankelijke accountant

Aan: het Bestuur en Raad van Toezicht van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Foodservice & Groothandel in Levensmiddelen

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2016

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Foodservice & Groothandel in Levensmiddelen per 31 december 2016 en van het resultaat en kasstromen over 2016, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Wat we gecontroleerd hebben

Wij hebben de jaarrekening 2016 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Foodservice & Groothandel in Levensmiddelen (de Stichting) te Heerlen gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2016;
- 2 de staat van baten en lasten en het kasstroomoverzicht over 2016; en
- 3 de toelichting met een overzicht van de grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Stichting zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Controleaanpak

Samenvatting

Goedkeurende controleverklaring

Materialiteit

- Materialiteit van EUR 7 miljoen, circa 0,6% van het pensioenvermogen

Kernpunten

- De waardering van beleggingen
- De waardering van de technische voorzieningen

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 7 miljoen (2015: EUR 9 miljoen). Voor de bepaling van de materialiteit wordt uitgegaan van het pensioenvermogen per 31 december 2016 (circa 0,6%). Wij beschouwen het pensioenvermogen als de meest geschikte benchmark, omdat het pensioenvermogen een bepalende factor is in de berekening van de beleidsdekkingsgraad die de financiële positie van de Stichting weergeeft. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij hebben met het Bestuur afgesproken dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de EUR 350 duizend aan het Bestuur rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de controle

Uitbesteding van bedrijfsprocessen aan dienstverleners

De Stichting heeft het beheer van de beleggingen uitbesteed aan KAS BANK N.V. De pensioenadministratie is uitbesteed aan AZL N.V. De jaarrekening wordt opgesteld op basis van informatie over de beleggingen en beleggingsopbrengsten die is verstrekt door KAS BANK N.V. en informatie over de technische voorzieningen, premiebijdragen en pensioenuitkeringen en overige financiële posten die is verstrekt door AZL N.V.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor het verwerven van inzicht in de aard en de significantie van de door de dienstverleners verleende diensten en in het effect ervan op de voor de controle relevante interne beheersing van de Stichting. Op basis hiervan identificeren wij de risico's op een afwijking van materieel belang en zetten wij controlewerkzaamheden op en voeren wij deze uit om op deze risico's in te spelen.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants inzake de voor de Stichting relevante interne beheersingsmaatregelen van AZL N.V., zoals weergegeven in de specifiek daarvoor opgestelde (ISAE 3402-type II-)rapportage.

Onze controlewerkzaamheden bestaan uit het bepalen van de minimaal verwachte interne beheersingsmaatregelen en het bespreken van de beheersomgeving bij de dienstverlener met vertegenwoordigers van de dienstverlener. Op basis daarvan evalueren wij de in de ISAE 3402-rapportage beschreven interne beheersingsmaatregelen, verrichte werkzaamheden ter toetsing van de effectieve werking gedurende 2016 en de uitkomsten daarvan. Ook beoordelen wij de evaluatie door het bestuur van de kwaliteit van de uitbesteding aan KAS BANK N.V. en AZL N.V.

Bij de uitvoering van onze controle van de informatie inzake beleggingen maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants. KAS BANK N.V. heeft op grond van de overeenkomst met de Stichting aan een onafhankelijk accountant opdracht gegeven de informatie inzake beleggingen ten behoeve van de jaarrekening van de Stichting te controleren.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel bij de jaarrekening zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de controlewerkzaamheden van deze accountant. In dit kader hebben wij de accountant schriftelijke instructies gegeven omtrent de aard en omvang van de uit te voeren werkzaamheden. De accountant heeft, op onze instructie, de controle uitgevoerd met een materialiteit van EUR 7 miljoen en daarbij ook bijzondere aandacht besteed aan het hierna genoemde kernpunt van onze controle voor de waardering van beleggingen met schattingen.

De accountant heeft zijn bevindingen aan ons gerapporteerd. Wij hebben de rapportage geëvalueerd, de bevindingen met de accountant besproken, het controledossier van de accountant beoordeeld en aanvullende eigen controle werkzaamheden uitgevoerd waaronder aansluiting van de vermogensbeheerrapportage met de financiële administratie en de jaarrekening.

Op informatie over de technische voorzieningen, premiebijdragen en pensioenuitkeringen en overige financiële posten die is verstrekt door AZL N.V. hebben wij eigen gegevensgerichte analyses uitgevoerd waarbij wij de uitkomsten van premiebijdragen en uitkeringen hebben getoetst op basis van verwachtingen die wij zelf hiervoor hebben ontwikkeld. Wij hebben door middel van deelwaarnemingen mutaties in de pensioenadministratie, premiebijdragen en uitkeringen aan de hand van brondocumentatie bij de dienstverlener onderzocht.

Door bovengenoemde werkzaamheden op de uitbestede bedrijfsprocessen en aanvullende eigen werkzaamheden hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beleggingen, beleggingsstromen en -opbrengsten, (mutaties in) deelnemergevens en aanspraken die resulteren in (wijzigingen in) de technische voorzieningen, premiebijdragen en uitkeringen verkregen.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het Bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

De waardering van beleggingen

Omschrijving

De beleggingen vormen een significante post op de balans van de Stichting. Alle beleggingen dienen conform de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. Uit noot 1 bij de toelichting op de jaarrekening blijkt dat voor EUR 796,4 miljoen (66%) van de beleggingen van de Stichting de waardering gebaseerd is op marktnoteringen en EUR 416,1 miljoen (34%) van de beleggingen van de Stichting de waardering gebaseerd is op afgeleide marktnoteringen en andere geschikte waarderingsmodellen. Het bepalen van de marktwaarde voor deze beleggingen is complex(er) en bevat subjectieve schattingselementen.

Het maken van de schattingen vergt een hoge mate van oordeelsvorming van het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van modellen. Gezien de invloed hiervan op de waardering van de beleggingen, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de beleidsdekkingsgraad, vormde de waardering van beleggingen met behulp van schattingen een kernpunt in onze controle.

In de toelichting op pagina 55 geeft de Stichting de gehanteerde waarderingsgrondslagen van de beleggingen weer. In noot 1 zijn de gehanteerde waarderingsmethoden en belangrijke veronderstellingen voor waardering van de beleggingen uiteengezet.

Het evalueren van de waarderingsgrondslagen en het vaststellen van de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen vormden onderdeel van onze werkzaamheden.

Onze aanpak

De accountant van KAS BANK N.V. heeft zijn bevindingen met betrekking tot zijn controle op de vermogensrapportage voor de waardering per balansdatum aan ons gerapporteerd. Wij hebben de rapportage geëvalueerd, de bevindingen met de accountant

besproken en een dossierreview op het controledossier van de accountant verricht. Wij hebben vastgesteld dat de gecontroleerde vermogensbeheerrapportage aansluit met de financiële administratie en de jaarrekening.

Onze observatie

Wij hebben geconstateerd dat de gehanteerde waarderingsgrondslagen en gehanteerde waarderingsmethodieken voor de beleggingen in overeenstemming zijn met de geldende verslaggevingsregels en geschikt zijn om te kunnen komen tot een marktwaarde van deze beleggingen. Wij hebben eveneens geconstateerd dat de toelichtingen op de beleggingen adequaat zijn.

Wij vinden de waardering van de beleggingen evenwichtig bepaald.

De waardering van de technische voorzieningen

Omschrijving

De technische voorzieningen vormen een significante post op de balans van de Stichting en worden gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De waardering van de technische voorziening komt tot stand door middel van een berekening waarin aanspraakgegevens van deelnemers met behulp van belangrijke schattingen over levensverwachtingen, kostenniveaus en arbeidsongeschiktheid worden vertaald naar verwachte toekomstige kasstromen (uitkeringen). De kasstromen worden contant gemaakt tegen de marktrente (rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank).

Het maken van de schattingen vergt een hoge mate van oordeelsvorming van het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van actuariële modellen en het bestuur zich laat adviseren door actuariel deskundigen. Gezien complexiteit en de invloed hiervan op de hoogte van de technische voorzieningen, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de beleidsdekkingsgraad, vormde de waardering van de technische voorzieningen een kernpunt in onze controle.

Het bestuur heeft in de toelichting op pagina 56 de waarderingsgrondslagen en veronderstellingen voor de technische voorzieningen opgenomen. Op pagina 71 (risicoparagraaf) is de gevoeligheid van de berekening van de technische voorzieningen voor schattingen uiteengezet.

Het evalueren van de waarderingsgrondslagen en het vaststellen van de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen vormden onderdeel van onze werkzaamheden.

Onze aanpak

Bij onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden van de certificerend actuaris die door de Stichting is aangesteld. Wij hebben bij aanvang van de controle en bij afronding ervan afstemming gehad met de certificerend actuaris over de te volgen aanpak, de attentiepunten en de uitkomsten.

Wij hebben de door het bestuur gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen geëvalueerd. Hierbij hebben wij de consistentie, prudentie en actualiteit van de schattingsmethode en veronderstellingen betrokken.

Wij hebben de onderbouwing van de veronderstellingen door het bestuur geëvalueerd aan de hand van een toetsing van de historische betrouwbaarheid daarvan en algemeen geactualiseerde uitgangspunten zoals overlevingskansen. De gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen hebben wij besproken met de certificerend actuaris.

Wij hebben de actuariële verklaring zoals opgenomen in de overige gegevens en de werkzaamheden van de certificerend actuaris geëvalueerd.

Onze werkzaamheden omvatten verder het evalueren van de uitkomst van de actuariële analyse van het resultaat in relatie tot eerder gemaakte schattingen en kasstroomprojecties. Bij de uitvoering van deze werkzaamheden hebben wij gebruikgemaakt van een eigen actuariële deskundige.

Onze observatie

Wij vinden de waardering van de technische voorzieningen evenwichtig bepaald en de toelichting toereikend.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Voorwoord;
- Meerjarenoverzicht;
- Bestuursverslag;
- Overige gegevens;
- Bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het Bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het Bestuur en Raad van Toezicht voor de jaarrekening

Het Bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het Bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het Bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het Bestuur afwegen of de Stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het Bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het Bestuur het voornemen heeft om de Stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het Bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de Stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate –maar geen absolute mate– van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Voor een nadere beschrijving van onze verantwoordelijkheid ten aanzien van een controle van de jaarrekening verwijzen wij naar de website van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA). www.nba.nl/NL_oob_2016

Utrecht, 15 juni 2017

KPMG Accountants N.V.

J.C. van Kleef RA

Bijlagen

Verzekerdenbestand

	Actieve deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioen-gerechtigden	Totaal
Stand per 31 december 2015	11.884	33.970	8.317	54.171
Mutaties door:				
Nieuwe toetredingen	5.140			5.140
Ontslag met premievrije aanspraak	-2.850	2.850		0
Waardeoverdracht	1.071	-56	-1	1.014
Ingang pensioen	-79	-529	866	258
Overlijden	-19	-160	-255	-434
Afkoop	0	-430	-187	-617
Andere oorzaken	281	-87	-6	188
Mutaties per saldo	3.544	1.588	417	5.549
Stand per 31 december 2016	15.428	35.558	8.734	59.720

Specificatie pensioengerechtigden

	2016	2015
Ouderdomspensioen	7.085	6.762
Partnerpensioen	1.593	1.513
Wezenpensioen	56	42
Totaal	8.734	8.317

Bestuur

Het bestuur van Bpf Foodservice is verantwoordelijk voor de gang van zaken en de organisatie van het pensioenfonds. Het bestuur van Bpf Foodservice is paritair samengesteld en bestaat uit acht personen. Daarvan zijn vier bestuurders van werkgeverszijde, drie van werknemerszijde en een vertegenwoordiger namens pensioengerechtigden.

In het verslagjaar was de heer Griffioen fungerend voorzitter van het bestuur. Daarnaast is de heer Raaijmakers in het verslagjaar benoemd tot werknemersvoorzitter. Tot het moment van formele infunctietreding is de heer Raaijmakers benoemd tot plaatsvervangend werknemersvoorzitter.

De tweede zittingsperiode van de heer Krah liep eind 2016 af. Met het oog op de continuïteit in het bestuur heeft het bestuur besloten om de maximale zittingstermijn uit te breiden tot drie termijnen van vier jaar. Deze wijziging is in het verslagjaar in de statuten vastgelegd en in lijn met de aanbevelingen in de Code Pensioenfondsen. In dit kader heeft het bestuur eind 2016 besloten de heer Krah te herbenoemen voor een laatste zittingstermijn.

Daarnaast is de vacature aan werknemerszijde als gevolg van de beëindigen van het bestuurslidmaatschap van mevrouw Wilson ingevuld door de heer Passchier. De heer Passchier maakt sinds 4 februari 2016 onderdeel uit van het bestuur.

Tot slot is aan het eind van het verslagjaar nog een bestuurszetel namens werknemers vacant. Het bestuur is in gesprek met de bevoegde voordragende organisaties over invulling van deze vacature.

Bestuurscommissies

Het bestuur van Bpf Foodservice wordt ondersteund door de volgende commissies:

Dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur bestond in 2016 uit de werkgeversvoorzitter en de (plaatsvervangend) werknemersvoorzitter. Het dagelijks bestuur is belast met het uitvoeren van het dagelijks beleid en vergaderde in het verslagjaar tien keer.

Aansluitings- en incassocommissie

Deze commissie voert samen met AZL het aansluitings- en incassobeleid uit en adviseert het bestuur over individuele werkgeversdossiers. De commissie bestaat uit drie bestuurders (de heren Krah, Griffioen en Passchier) en wordt met raad ter zijde gestaan door een voormalig bestuurder als adviseur van deze commissie.

Beleggingscommissie

De belangrijkste taken van de beleggingscommissie bestaan uit het adviseren van het bestuur over het beleggingsbeleid en het monitoren van de activiteiten van de vermogensbeheerders. De beleggingscommissie bestaat uit drie bestuurders, (de heren Kok, Raaijmakers en Heineman) en wordt bijgestaan door een externe beleggingsadviseur.

Communicatiecommissie

De communicatiecommissie bestaat uit twee bestuurders, (de heren Passchier en Wegh) en wordt bijgestaan door een externe communicatieadviseur. De commissie bereidt het communicatiebeleid voor ten behoeve van het bestuur. Daarnaast zorgt de commissie samen met AZL voor de uitvoering van het communicatiebeleid van Bpf Foodservice.

Commissie uitbesteding en risicomanagement

De commissie uitbesteding en risicomanagement bestaat uit drie bestuurders, (de heren Heineman, Kok en Griffioen) en is onder meer belast met de voorbereiding van selectie- en evaluatietrajecten van dienstverleners, het opzetten en onderhouden van een risicomanagementstructuur en het organiseren en coördineren van het jaarwerk.

Commissie van Beroep

De Commissie van Beroep bestaat uit drie leden (de heren Seffinga en Ruiter en een vacature) die geen andere werkzaamheden uitvoeren voor Bpf Foodservice. Belanghebbenden kunnen bij de commissie beroep instellen tegen besluiten van het bestuur. Uitgesloten zijn besluiten van algemene strekking of besluiten over de verplichtstelling. Aan de Commissie van Beroep zijn in het verslagjaar geen zaken voorgelegd.

Pensioencommissie

Deze commissie bestaat uit vertegenwoordigers van het bestuur en cao-partijen. De commissie vergadert bij de aanloop naar grotere wijzigingen in de pensioenregeling, doch minimaal twee maal per jaar. De pensioencommissie heeft tot taak de afstemming tussen het fonds en cao-partijen soepel te laten verlopen om daarmee een beheerste transitie naar een (nieuwe) pensioenregeling te waarborgen en cao-partijen te informeren over de nieuwste stand van zaken binnen het fonds.

(Neven)functies 2016

Bert Kok

- In dienst van Syntrus Achmea Pensioenbeheer als Senior bestuursadviseur (tot en met 31 oktober 2016)
- Voorzitter Klachten- en geschillencommissie BPF Vlakglas

Boudewijn Heineman

- Financieel directeur Bidvest Deli XL B.V. (tot en met 31 augustus 2016)
- Financieel adviseur Bidvest Deli XL (vanaf 1 september 2016)
- Cao-onderhandelaar Groothandel in Levensmiddelen
- Voorzitter Federatie voor de Groothandel in Levensmiddelen

Gerard Wegh

- Hoofd Personeel & Organisatie Coop Supermarkten BV
- Bestuurder Coop Pensioenfonds in liquidatie
- Bestuurder VUT Fonds Levensmiddelen in liquidatie
- Bestuurder Sociaal Fonds Levensmiddelen
- Cao-onderhandelaar Levensmiddelen

Jelle Griffioen

- Penningmeester Stichting H.F.I.C.
- Adviseur CnF Connections B.V.
- Directeur Proveco Nederland B.V.
- Directeur namens Proveco bij CnF Connections B.V.
- Penningmeester Stichting Senpathiek Wonen

Martijn Raaijmakers

- In dienst van De Unie Services BV als pensioenadviseur
- Bestuurder Stichting Pensioenfonds voor de Woningbouwcorporaties
- Bestuurder Stichting Pensioenfonds voor de Personeelsdiensten (StiPP), lid beleggingscommissie en voorzitter communicatiecommissie (tot 30 juni 2016)
- Bestuurder algemeen pensioenfonds KLM, lid Communicatiecommissie en lid auditcommissie
- Secretaris IJclub Nut & Vermaak Leimuiden

Maurice Krah

- Directeur HRM & QM Lekkerland Nederland BV
- Cao-onderhandelaar Foodservice Groothandel in Levensmiddelen
- Bestuurder Stichting Fonds Kollektieve Belangen voor de Groothandel in Levensmiddelen

Nico Passchier

- Bestuurder Bpf Tex
- Bestuurder Bpf Banden & Wielen
- Bestuurder Coop Pensioenfonds in liquidatie
- Bestuurder NN CDC Pensioenfonds

Vacature

Raad van toezicht

Het intern toezicht van het fonds wordt uitgeoefend door een raad van toezicht. De taken en bevoegdheden van dit orgaan evenals de samenstelling, benoeming en werkwijze zijn vastgesteld in de statuten van het fonds en het reglement raad van toezicht.

De samenstelling van de raad van toezicht is in het verslagjaar niet gewijzigd.

Voor een samenvatting van het rapport van de raad van toezicht wordt verwezen naar pagina 37.

(Neven)functies 2016

Antoinetta Eikenboom

- Senior organisatieadviseur Basis & Beleid (tot en met 30 november 2016)
- Senior beleidsadviseur PGGM (vanaf 1 december 2016)
- Plv. lid AWB bezwaarcommissie gemeente Alkmaar
- Lid bezwarencommissie intermezzo
- Lid raad van toezicht Bpf Mitt

Christiaan Tromp

- Bestuurder TFS
- Bestuurder Bpf Bakkers (tot 1 augustus 2016)
- Lid visitatiecommissie Pensioenfonds DuPont
- Lid raad van toezicht Bpf Dranken
- Lid raad van toezicht Bpf PSL
- Voorzitter raad van toezicht Bpf Mitt
- Lid raad van toezicht Bpf SBMN

Jeroen Hilbrands

- Penningmeester Stichting BFC
- Partner FLOXX
- Voorzitter visitatiecommissie Pensioenfonds Blue Sky Group
- Bestuurder Bpf Waterbouw (vanaf 11 mei 2016)
- Bestuurder Vakantiefonds Waterbouw (vanaf 11 mei 2016)
- Statutaire directie Fondsbeheer Waterbouw (vanaf 11 mei 2016)

Verantwoordingsorgaan

Het bestuur heeft een verantwoordingsorgaan ingesteld dat voldoet aan de Pensioenwet. De taken en bevoegdheden van dit orgaan evenals de samenstelling, benoeming en werkwijze zijn vastgelegd in de statuten van het fonds en het reglement van het verantwoordingsorgaan. De samenstelling van het verantwoordingsorgaan is in het verslagjaar niet gewijzigd.

Voor het oordeel van het verantwoordingsorgaan over het gevoerde beleid in 2016 wordt verwezen naar pagina 41.

(Neven)functies 2016

Claudia Foederer

- Tax manager Lekkerland

Herman Klinge

- Lid verantwoordingsorgaan Stichting pensioenfonds Sligro Food Group
- Oproepkracht autovervoer Uitzendbureau Oudstanding
- Voorzitter Stichting Vrienden van Rosariumhorst

Nely van der Horst – van der Stege

- Teamleider HR Leger des Heils (vanaf 1 april 2016)
- Ledenraad Rabobank

Otto Hoekstra

- Voorzitter dagelijks bestuur Sprookje Heerenveen
- Commercieel manager Care bij Van Hoeckel (Sligro)

Uitbestede werkzaamheden

Administratie

Als administrateur voor het pensioenfonds zorgt AZL voor de pensioen- en deelnemersadministratie, de financiële administratie en de jaarverslaglegging.

Vermogensbeheer

De vastrentende waardenportefeuille is voor een deel ondergebracht bij Robeco Institutional Asset Management. Daarnaast participeert Bpf Foodservice in een hypotheekfonds van Syntus Achmea Real Estate & Finance. De aandelen portefeuille wordt beheerd door State Street Global Advisors. Kas Bank is als custodian van het fonds aangesteld.

Advisering en certificering

Het bestuur heeft de bestuursadvisering en -ondersteuning uitbesteed aan AZL. In het verslagjaar zijn de adviserende actuariële werkzaamheden uitgevoerd door Aon Hewitt (tot 1 november) en Willis Towers Watson (vanaf 1 december) en de adviserende werkzaamheden op het gebied van beleggingen door Sprenkels & Verschuren.

De controle van de jaarrekening is toevertrouwd aan KPMG. De actuariële certificering is belegd bij Triple A.